

Kes võtab vastutuse korralageduse eest?

Siseminister Ken-Marti Vaher kaalub tõsiselt, kas teha valitsusele ettepanek vabastada ametist PPA peadirektor Raivo Küüt. lk 2-3

TTÜ teadlased ehitavad vähirakkude püüdurit

Kui kõik õnnestub, saab haiged rakud kehast välja tuua, nii et see ülejäänud organismi ei mõjuta. Pealegi on see ka odavam kui keemia- või kiiritusravi. lk 7

EOK-l uued juhid

„Muidugi tõrkusin alguses vastu, aga meelitati ära,” tunnistab vastne EOK ase-president Kristina Šmigun-Vähi intervjuus Eesti Päevalehele. lk 14

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 258 | REEDE, 9. NOVEMBER 2012

ajaleht.epl.ee

SOE ALUSPESU – ASENDAMATU MUGAVUS KÜLMADES TINGIMUSTES!

TAMREX soe aluspesusärk

art 7191 - meeste mudel
art 7192 - naiste mudel

HIND 29.- €

Spetsiaalsest *Poly-Dacron* kangast soe aluspesusärk juhivad niiskuse kehapiinnalt eemale ja hoiab suurepäraselt kehasoojust. Venivast materjalist särk on keha vastas mõnusalt pehme ja mugav.

Materjal:
100% *Poly-Dacron*.
Värvus: tumehall

KOMPLEKT
(särk + püksid)

-20%
= 44.- €

TAMREX

**AVASIME
KAUPLUSE
HAAPSALUS**

Ehitajate tee 2a,
Uuemõisa alevik

TAMREX pikad aluspesupüksid

art 7112- meeste mudel
art 7113 - naiste mudel

HIND 26.- €

Spetsiaalsest *Poly-Dacron* kangast soojad aluspesupüksid juhivad niiskuse kehapiinnalt eemale ja hoiavad suurepäraselt kehasoojust. Venivast materjalist püksid on keha vastas mõnusalt pehmed ja mugavad.

Materjal:
100% *Poly-Dacron*.
Värvus: tumehall

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.12.2012 või kuni kaupja jätkub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN

Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU

Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU

Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE

Pikk 2

VILJANDI

Riia mnt 42a

JÕHI

Tartu mnt 30

VÕRU

Piiri 2

VALGA

Vabaduse 39

NARVA

Tallinna mnt 19c

HAAPSALU

Ehitajate 2a, Uuemõisa

JUHTKIRI

Ebasiiras politseijuht

Ida politseiprefektuuris toimunud ulatusliku kinnimätsimise ajamine vaid prefekt Aldis Aluse kaela on ilmselge alasoortus. Jah, Alus aitas summutada taatlemata kiirusemõõturite ja kaalude ebaseadusliku kasutamise ning ametialase võltsimise juhtumit liiklusjärelvalvetalitus. Ta on selle eest vastutuse võtnud ja tagasi astunud. Kuid enamikust Aluse sammudest oli teadlik ka politsei- ja piirivalveameti peadirektor Raivo Küüt.

Teenistuslik järelevalve tegi märtsis ettepaneku mitme kontrollimata kiirusemõõtureid kasutanud ja dokumentidesse valeandmeid kirjutanud politseiniku karistamiseks, kuid Alus otsustas sellest loobuda ja Küüt oli sellega kursis. Sisuliselt oli politsei- ja piirivalveameti peadirektor teadlik rikkumistest ega teinud midagi. Ta ei soovinud ka, et ebaõiglaselt trahvi maksnud inimeste õigused jalule seataks. Asi unustati.

Kiire hakkas alles siis, kui asja vastu tundis huvi ajakirjandus. Pandi jälle käima vahepeal kaheksa kuud vaiki olnud menetlus. Ja siis kirjutas Raivo Küüt oma pihitimusloo „Oleme teinud vigu ja tunnistame neid” (EPL 8.11). Kuid ligi 5000 tähemärki tuha päheraputamist pole siiras. See tuli siis, kui ajakirjanduslikud jäljekütid olid juba sabas. Vabanduskiri ja soov ebaseaduslikud trahvid üle vaadata tulid siis, kui kõik oli niigi selge ja midagi ei olnud võimalik enam varjata. Seevastu märtsis, kui selgus, et 180 inimest oli saanud trahvi, mis määrati neile kontrollimata kiirusemõõturite ning kaaludega, ei soovinud keegi midagi parandada.

Vabandusest

Politseijuhi vabandus tuli siis, kui ei olnud võimalik enam midagi varjata.

usaldavad politseid. Paraku tundub, et Küüt ise pole olnud selle usalduse vääriline. Ja maksumaksjatena on paha vaadata, kuidas politsei- ja piirivalveamet kasutab oma suhtekorraldusressursi varjamiseks ja moonutamiseks.

Jah, lisaks Alusele on nüüd nuhtlemise all ka alamad politseinikud, kuid see ei muuda olematuks kõrgeima politseijuhi suutmatust olla vajaliku standardi kõrgusel. Kui kord logiseb üleval, siis hakkab ta all seda kindlamalt logisema. Jõustruktuurides on see isäranis lubamatu. Küüdi argumentid, et ta ei soovinud karistades inimeste töömooraali langetada, mõjuvad väheveenvalt: nüüd peavad ikkagi pead lendama ja politseinike kanda jääb veel ringkaitse ja kinnimätsimise süüdistus.

Siseminister Ken-Marti Vaher peab mõistma, et tema valitsemisalas on kord käest libisemas ja vastavalt tegutsema või andma oma töö üle kellelegi teisele, kes sellega hakkama saab. ●

REPLIIK

Piiksuvaba piiksukas

Kuulun esialgu ilmselt vähemuse sekka. Olen endale ostnud peene nimega ühiskaardi, lihtsamalt öeldes „piiksuka” ehk Tallinna ühissõidukipileti. Heal lapsel õige mitu nime. Isikustasin selle ka vastaval veebilehel ja sõidan nagu muiste. Ainult... Kui see piiksukas ikka alati piiksuks. Korduvalt, ja mitte üks-kaks korda, vaid palju rohkem, on juhtunud, et oranž imemasin, mille lähiste-le tuleb roheline kaardike pista, ei tööta. Ütleb, sunnik, et „süsteem ei tööta”, või on ekraan lihtsalt pilditu. Vahetevahel ärkab oranž elukas bussi liikuma hakates, hakkab kella näitama ja ütleb nõudlikult: „Näita kaarti!” E-riigi eripära, ega muud. ● **Kadri Paas**

Lk 4 Tallinnastumise mõrud viljad hakkavad küpseks saama, hoiatab Garri Raagmaa.

AASTA NAINE

Eesti ettevõtlike naiste assotsiatsioon EENA (BPW Estonia) kuulutas eile Tallinna raekojas välja 2012. aasta naise, kelleks sai naisteart Maike Parve. Delfi

11 PROTSENTI MEHI ON ALKOHOLISÕLTLASED

Eile Kumus kesknärvisüsteemi pühendatud konverentsi „Sõltuvus – teistmoodi aju, teistmoodi elu” peaesineja Toronto ülikooli professor Jürgen Rehm ütles, et eurooplased joovad

üle kahe korra rohkem kui maailm keskmiselt. Eesti meestest on alkoholisõltlasi 11%, Euroopa meeste keskmine alkoholisõltuvus on üle kahe korra väiksem ehk 5,4%. EPL

Raivo Küüt: olen tagasiastumist tõsiselt kaalunud

Vastutus. Ida prefekt Aldis Alus võttis vastutuse politseis toimunud kinnimätsimise eest.

Kärt Anvelt
kart.anvelt@ep.ee

Ida prefektuuri juht Aldis Alus teatas eile, et võtab vastutuse taatlemata mõõteseadmete kasutamise juhtumi lahendamisel tehtud vigade eest ja lahku prefekti ametist.

„Olen seda viimastel päevadel tõsiselt analüüsinud ja kaalunud,” vastas PPA peadirektor Raivo Küüt Eesti Päevalehe küsimusele, kas ka tema võib tagasi astuda või kas ta on seda kaalunud. „Tunnen selget vastutust kogu PPA-s toimuva suhtes.”

„Rääkides personaalsest vastutusest ja karistamisest, siis karistada peavad kaasa õiged inimesed ja õigetest alustel. Kõigi asjaolude väljaselgitamiseks on algatatud teenistuslik järelevalve, mis peab sisaldama ka ettepanekuid juhtimisprobleemide lahendamiseks, et sarnaseid juhtumisi tulevikus ära hoida,” kommenteeris siseminister Ken-Marti Vaher küsimust, kas ja kes saavad politseis toimunud kinnimätsimise tõttu karistada.

PPA juhi saab ametist vabastada valitsus ja Eesti Päevalehe andmeil kaalub Vaher väga tõsiselt vastava ettepaneku tegemist.

Kuidas oli see võimalik?

Mis siis ikkagi Ida prefektuuris juhtus? Kuidas oli võimalik, et tõendeid võltsiti ja need hiljem maha salati? Kas keegi saab veel karistada või kaotab oma koha? Kõik see ja palju muud sõltub politsei- ja piirivalveameti algatatud distsiplinaarmenetlusest ning siseministeeriumi algatatud teenistuslikust järelevalvest.

„Pealtnägija” avalikustas kolmapäeval korralageduse, mille PPA tippjuhid alates peadirektor Küüdist olid siiani teadlikult maha vaikinud. Märtsis paljastas PPA sisekontroll Ida prefektuuri liiklustalitusel toimunud kuritahtliku

valetamise: 180 protokolli oli koostatud taatlemata kiirusemõõtuuri näidu alusel. Peadirektorile tehti ettepanek karistada viit süüdlast. Küüt ja tema meeskond valis aga ausa ülestunnistuse ja hetkelise häbi asemel lahenduse, kus mitte kedagi ei karistatud, ohvreid ei teavitatud, avalikkust ei informeeritud ja lugu pandi lihtsalt kalevi alla.

Siinkohal ei tohi jääda muljet, nagu oleksid need 180 inimest süütuks kannatajad, kes ei pannud toime kiiruseületamist. Väidetavalt pole keegi oma rikkumist vaidlustanud. Ka oli nende inimeste seas selliseid, kes peale kiiruse ületamise olid roolis purjuspäi või kellel leiti ka muid eksimusi. Teisalt peab politsei olema aus ja töötama korras mõõteriistadega.

Peamine probleem on muus, nimelt selles, et PPA peadirektor on kuritegu varjanud. Kui Küüt sai distsiplinaarjuurdluse materjali, kus oli kirjas, et liiklusrikkumiste protokollidesse sisestatud andmed, nagu kasutatakse kiiruse mõõtmiseks üht teist, mootorrattale paigaldatud radarit, oleks ta pidanud aru saama, et tegemist on kuriteo koosseisuga, ja algatama ise menetluse või saatma materjali prokuratuuri kriminaalmenetluse alustamiseks. Seda ta ei teinud.

Politsei sisekontrollibüroo alustas alles kolmapäeval pärast seda, kui üks PPA korrakaitsebüroo töötaja oli asjast teada saanud ja kriminaalasja tunnustele viidanud, kriminaalasja ametialase võltsimise paragrahvi alusel. Menetlust juhib Viru ringkonnaprokuratuur. Kahtlustatavaid veel pole. Küüdi vabastab kriminaalvastutusest ainult see, et ametialase võltsimise näol on tegemist teise astme kuriteoga.

Samuti nõudis PPA korrakaitsebüroo juhtumist teada saades kohe Ida prefektuurist välja kõik materjalid, et 180

Oma kohalt taandumisest teatanud prefekt Aldis Alus osales eile Kohtla-Järvel politseipäeval. Pärast pidulikku osa ja parimate tunnustamist lahkus Alus kohe, jättes kolleegid pidupäevakontserti kuulama.

Foto: Jevgeni Kapov

Raivo Küüt ei nõustunud väitega, et tegu oli asja kinnimätsimisega.

Siseminister Vaher kaalub Raivo Küüdi vabastamise ettepaneku tegemist.

paraku ebaseaduslikult karistada saanud inimese võimalikult kiire rehabiliteerimise- ja ise edasi tegeleda. PPA ei saa ise küll trahve tühistada, seda saab teha kohus, kuid kui tuleb välja, et kõigile inimestele tuleb trahviraha tagasi maksta, on summa suurus ligi 30 000 eurot. Politsei peab kõik juhtumid üksikhaaval läbi vaatama, sest on inimesi, kes on saanud trahvi mitme rikkumise eest.

Avaldas kahetsust

Küüt ei nõustunud sellega, et tegemist on kinnimätsimisega, ja avaldas kahetsust, et see avalikkusele nii näib. „Jah, sisekontrollibüroo allub mulle ja kui nad midagi avastavad, siis koondub see menetluskokkuvõttesse. Kuna meil on tsentralne organisatsioon, kus otsuse langetab peadirektor, antakse kokkuvõtte enne vastava struktuuriüksuse juhile seisukoha kujundamiseks. Ka selle juurdluse puhul oli terve rida ettepanekuid, sealhulgas ettepanek võtta vastu otsus nende inimeste suhtes, kes on saanud karistada taatlemata aparadi pärast,” märkis Küüt.

On tõsi, et sisekontrollitalituse vanemjälitusametniku 5. märtsil allkirjastatud distsiplinaarmenetluse kokkuvõttes oli muu hulgas kirjas, et koostöös Ida prefektuuri prefektiga tuleb võtta seisukoht taatlemata kiirusemõõturiga mõõdetud lubatud sõidukiiruste ületamise ja taatlemata kaaludega mõõdetud sõidukite massiületuste kohta koostatud väärtetasjades otsuste tühistamise asjus.

Eile tagasi astunud Ida prefekt Aldis Alus nõustust distsiplinaarmenetluse kokkuvõttes tehtud ettepanekutega ja andis selle Ida prefektuuri korrakaitsebüroo juhile Tarmo Tammistele täitmiseks. Samuti andis Alus käsu, et Tammiste kaaluks põhisisüdlase, liiklustalituse juhi Aivar Ottokari teenistuslikus korras asenda-

●●● Tartu ülikooli majandusprofessor Raul Eamets uut majanduslangust ei usu, kuid väidab, et Eestis peaks senisest rohkem tootma kalleid eksportkaupu.

RIIGIPROKURÖR NÕUAB SUKLESELE REAALSET KARISTUST

Riigiprokurör Steven-Hristo Evestus nõudis eile Harju maakohut kohtuvaidluses ärimees **Andrus Suklesele** (pildil) oma endise äripartneri Tullio Libliku palgamõrva kavandamise eest osali-

selt reaalselt vanglakaristust. Riigiprokurör Evestus nõudis Suklese karistamist nelja aasta ja kuue kuu pikkuse vangistusega, millest tal tuleks vanglas kohe ära kanda kuus kuud. **ERR**

ANSIPIT TAPPA ÄHVARDANU MÕISTETI TINGIMISI VANGI

Tartu maakohus karistas peaminister Andrus Ansipile tapmisähvarduse teinud meest tingimisi kolmekuulise vanglakaristusega. Süüdistuse kohaselt helistas Mart Laaber 23. veebruaril polit-

sei- ja piirivalveameti lühinumbri 110 ning ütles, et tal on relvad 24. kuupäevaks valmis pandud, teatas BNS. Laaber väitis politseile: „Ansipi tapame nagu-nii ära!” **Delfi**

Saareväli: oleks arvanud, et selliseid vigu politsei enam ei tee

Intervjuu

Urmas Jaagant
reporter

Maano Saareväli, advokaadibüroo Sirk & Saareväli vandeadvokaat ja endine liikluspolitseinik, kommenteerib vigu.

●● Kui tavapärane on, et politseinikud teevad menetlusvigu? See ei ole ju esimene juhtum, mis menetlusvigade tõttu meediasse jõuab.

Eks neid juhtub nii või teisiti ja iga menetlusviga ei tähenda, et see on sihilik. Taunimisväärsed on just sihilikud, teadlikult tehtud vead, kus menetleja teab, et teeb asju valesti, ega kavatsegi vea vältimiseks midagi ette võtta. Viimane just ongi käesoleva juhtumi eripära ja taunimisväärne moment.

●● Kui palju neid lihtsaid protseduurilisi või menetluslikke vigu politseis ette tuleb? Kas politseis saab neid olla rohkem kui mujal?

Mingeid protsente ma kindlasti öelda ei oska. Ei ütleks ka, et politseis tehakse rohkem vigu kui mingis muus riigiasutuses. Politseitöö on lihtsalt rohkem avalikkuse luubi all ning saab avalikkuselt rohkem tagasisidet ja vastukaja. Ma arvan, et mitte ainult politseis, vaid kõigis ametkondades, mis menetlusega kokku puutuvad, juhtub teadmatuses või tahtmatult vigu.

●● Kui suurel määral Ida prefekti tagasiastumisega päädinud lugu teid teie kogemuse juures jahmatas?

See ei oma tähtsust, kuipalju see just mind üllatas. Loomulikult tuli see uudisena, mõnes mõttes olen minagi omaks võtnud suhtumise, et kiirusemõotmise seadmete taatlemisega on kõik korras ja politsei enam selliseid vigu ei tee. Selles mõttes see juhtum võibolla jah jahmatas mind. Aga rohkem tekitas see kõik ebausaldusvärsust elanikkonnas laiemalt. Politsei usaldus on saanud jälle päris hea hoobi ja langenud taas kord madalamale. ●

KOMMENTAARID

Mitmed vead

Ken-Marti Vaher

siseminister

Eksimus on eksimus ja rikkumine on rikkumine. Viga on nii taatlemata kiirusemõoturi kasutamine kui ka valed juhtimisotsused. Mitte keegi ei saa suhtuda oma töös-

se hoolimatult, kui meie kätte on usaldatud selle riigi seadusliku võimu teostamine. Kindlasti on juhtidel suurem vastutus nii organisatsiooni, selle töötajate kui ka avalikkuse ees. Sellel juhtumil on aga selgelt ulatuslikumad tagamaad. Infosulg, mis nähtub sellest, et korrakaitsevaldkonna juht Tarmo Miilits sai sündmustest teada alles möödunud nädala lõpus, on märk väga selgest probleemist. Teenistuslik juurdlus ongi selleks, et selgitada välja, kes ja miks ei astunud selgeid samme kohe.

Viitab lohakusele

Andrus Ansip

peaminister

Kui see juhtus kogemata ja taatlemisel selgub, et seadmed on kogu aeg korras olnud, siis ma väga suurt süüd ei näe. Ma ei mõista ka, mis põhjused oleksid võinud olla taatlemata jätmisel. Eks ta ikka lohakusele viita. Minu meelest ei ole kiirusemõoturite taatlemine väga tuumafüüsika. Miks seda õigel ajal ära ei tehtud, ma ei tea.

Minister vastutab

Andres Anvelt

Riigikogu liige

Minister Vaher peab selgelt näitama, kas tema juhib oma valitsemisala või valitsemisala teda. Peadirektori õukond näitas taas, et tegeleb pigem oma vigade mätsimise ja ringkaitsega, et oma *status quo*d säilitada. Minister peab väga selgelt selgitama ühiskonnale, kes politseijuhtidest on milles süüdi ja kes peab vastutama. Kui ta seda ei suuda, siis peab ta ise vastutama.

Mõtleva peab ka

Ain Seppik

endine siseminister

Ükski politseinik ei pea täitma ebaseaduslikke käsk. Kasulik on selle organiga, mille küljes kõrvad on, ka mõelda. Hull on see, kui hakatakse töötama tulemuse peale, nagu sotsialistlik võistlus, et kes rohkem trahve teeb. Meie ministrite vastutuse kohta ei ole mõtet küsimust esitada. Vaevalt ka siseminister kavatseb millegi eest vastutada. Algatab teenistusliku juurdluse.

simise eest ja astus tagasi.

mist. Ottokar oli inimene, kelle käsul patrullipolitseinikud kasutasid nelja kuu jooksul teadlikult taatlemata mõõteriista. Paraku ei võtnud Alus ega Tammiste midagi ette.

Pärast seda, kui Alus oli tutvunud sisekontrolli distsiplinaarmentluse kokkuvõttega, tegi ta Küüdile ettepaneku mitte kedagi karistada. „Arutasime, kas vabastada üldse teenistusest, teha noomitus või viia madalamale ametikohale. Minu väga selge seisukoht oli, et Ottokar ei saa kuidagi jätkata sellel ametikohal. Kuna vabastamine tundus prefektile liiga ränga karistusena, nõustusin Aluse ettepanekuga viia Ottokar teisele ametikohale, kus ta ei puutu kokku liikluse ja juhtimisega,” nentis Küüt.

Kuid miks nii tõsise rikkumisega hakkama saanud Ottokar üldse tööle jäeti, miks Alus teda kaitses? „See on pikem jutt. Ministeerium on alustanud teenistuslikku juurdlust ja ma loodan, et nad selle pädevalt läbi viivad. Siis vaatame, mis edasi saab,” põikles Alus konkreetsest vastusest kõrvale.

Küüt ei teavitanud asjast kohe ka Tarmo Miilitsat, peadirektori asetäitjat korrakaitse alal, kes peaks sellistest probleemidest esimesena teadma.

Küüdi jaoks on hoolimata Ottokari nimetatud põhjendustest endiselt arusaamatu, miks ta sundis oma alluvaid kasutama taatlemata mõõdu-riista. „Julgen arvata, et ühelt poolt oli see oma töö tegemise tahe. Teine pool oli ehk mingi mugavus, et see vahend oli parem ja mugavam kui teised. Aga info, et mõõduriista ei saa taadelda, oleks pidanud kohe tippu välja jõudma,” ütles Küüt.

Ühtlasi nentis Küüt, et kui- gi politseinikud töötasid taatlemata vahendiga, oli nende eesmärk säästa liikluses inimelusi. „Aga me ei saa mitte kuidagi lubada seadusrikkumist,” rõhutas ta. ●

Kuigi politsei tehtud trahvid on enamasti asja eest, peab kõik seaduslik olema.

Foto: Andres Putting

LAUPÄEVAL, 10. NOVEMBRIL SAABUB MÜÜGILE

„NIMED MARMORTAHLIL”

VAID
4,99€
FILM!

+1,15 €
PÄEVALEHE
VÕI LP EEST

Info ja tellimine:
eestifilm.epl.ee

SALVESTAMISEST

Ja annaks jumal, et surses oleks märkmik käepärast.

TEATRIMEES **REIN PAKK** (ERR)

PROPAGANDAFILMIDEST

Hea Reformierakond, kui ausalt ikka üldse välja ei tule, siis võtke parem ämma kapist, aga jätke niigi piiratud integratsioonivahendid teenima Eesti asja!

RIIGIKOGULANE **JEVGENI OSSINOVSKI** INTEGRATSIOONIRAHA KASUTAMISEST (DELFI).

USA VALIMISTEST

Mütoloogiad on surnud ja kõik poliitikud peavad nüüd mõtlema, mis on järgmised suured eesmärgid.

KIRJASTAJA **JUSTIN PETRONE** (ERR)

OLÜMPIAKOMITEEST

Teised arutasid spordi rahastamist, mina mõtlesin naiste peale.

UISULIITU JUHT **EDGAR SAVISAAR**
OMA VEEBIPÄEVIKUS

HOOGNE kinnisvaraarendus teeb valdade elu varsti hoopis hullemaks

Tallinnastumise viljad

Garri Raagmaa

TÜ regionaalplaneerimise dotsent

Kui levis uudis, et Jüri Mõis ja ta kaasa kaebasid Harku valla lasteaiakoha pärast kohtusse, siis oli esimene reaktsioon: no nii, nüüd on see siis käes! Jüri Mõisa kümmeaasta tagused üleskutsed stiilis „Tulge kõik Tallinna!” on hakanud oodatud vilju kandma.

Kui pankurid ja ärimehed *à la* Jüri Mõis kutsusid inimesi Tallinna, siis selle taga oli teatud kaalutlus: nõudluse kasvatamine elamispinna defitsiidi tingimustes lubas hindu tõsta. 2000-ndate keskel kasvasidki kinnisvarahinnad kohati üle 50% aastas. Arendamisest sai „rahvusäri”: suur osa lähivaldade teedeäärsetest põldudest ja erametsadest osteti kokku, detailplaneeriti ja pandi müüki. Just Harku vallas saavutati rekord: ligi 55 000 elanikku, kui kõik planeeritud elamualad täita.

Palju planeeriti ja ehitati uus-elamuid ka Viimsis, Raes ja Kiilis. Ilma et keegi oleks mõelnud, kas neile teenuseid on ja kuidas sellises valglinnas kasvõi ainuüksi liiklus toimib. Õnneks tuli majanduskriis ja lõpetas selle hulluse.

Valdade õppetund

Niinimetatud lollide külad tuulistel põldudel, kus ei ole mingeid teenuseid, teid ega võrke ja mis takkapihta uppusid kevadel ära, osutusid sadadele linnast „maale” kolinutele kõike muud kui unistuste koduks. Praegu on vallad erahuvi altarile maksnud avalikust rahakotist kopsakat kooliraha. Vigadest on õpitud. Ehitusmääruste ja uute planeeringutega on kehtestatud reegleid, millega sunnitakse arendajaid taristut rajama. Harku vald omakorda analüüsis keskkonnamõjusid, leidis, et neil napib põhjaveet juba palju väiksemale elanikkonnale, ja asus realiseerimata planeeringuid tühistama. Sellega kaasnevad aga kohtukaasused. Nüüd on saavutatud järgmine tase: kohtukutse lasteaiakohtade puuduse pärast.

On ju ilmne, et maja ehitamine on vaid osa kuludest. Tänapäeva ühiskonnas vajame teid, tänavaid, elektrit, vett, kanalisatsiooni: see tehniline taristu maksab üldjoon-

tes teise eramaja hinna. Uutele elanikele on aga vaja ka mänguväljakuid, lasteaedu, koole, huviringe, seltsi- ja kultuurimaju. See maksab kolmanda eramaja hinna. 1990-ndate keskel lõi Saku vald uut arengukava tehes kokku valda kolinud noore kahelapselise pere tulumaksu tulud ja sotsiaalse infrastruktuuri kulud ja sai tollastes hindades miinus 2000 eurot aastas. See kainestas! Saadi aru, et massiline uute elanike tulek ei tähenda niivõrd maksumulu kasvu, vaid hoopis suuremat kulu tagamaks vajalikku tehnilist ja sotsiaaltaristut.

Uute elanike tulek ei tähenda maksumulu kasvu, vaid suuremat kulu tagamaks taristut.

Vallad on erahuvi altarile maksnud avalikust rahakotist kopsakat kooliraha.

Enim pahandamist tulebki hiljuti Tallinnast välja kolinutelt, kes eeldavad, et saavad samu teenuseid kui linnas ja käivad neid siis ka vallamajas häälekalt nõudmas. Linnalähiste nn kuldse ringi valdade puhul ongi seni nähtud kadedusttekitavat maksumaksjate arvu ja

tulude kasvu, kuid ei ole eriti tahetud rääkida probleemidest. Kinnisvarabuumi ajal tekkinud demograafilise pomm on plahvatanud: laste arv on kasvanud kordades! Rae vallas on puudu ligi tuhat lasteaiakohta. Rikkad ja ilusad ning nende advokaadid ju võivad nõuda, aga nagu üks tubli kuldse ringi vallaametnik ohkas: „Surm ka ei saa võtta sealt, kus ei ole!”

Tühjade hoonete Eesti

Viimastel aastatel palju ehitatud valdadel on võlakoorumus kaugelt üle lubatud 60% eelarvest, osal koguni üle 100%. Et kogu vaba raha kipub veel aastaid kuluma juba olemasolevate laenu teenindamiseks, siis napib investeerimisvõimet.

Puánt aga alles tuleb! Kui nüüd juhtubki ime ja vallad ehitavad Harjumaa le kolinud beebibuumerele nüüd ja kohe kõik vajalikud lasteaiad, siis jäävad paljud neist hoonetest 10–15 aasta pärast paratamatult tühjaks, sest vallad ise on arenduskraanid kinni keeranud ja mujalt Eestist pole rahvast enam eriti juurde tulemas: 1990-ndate ja 2000-ndate põlvkonnad on pea poole väiksemad.

Küsisin ühelt tublilt ehi-

Illustratsioon: Hillar Mets

tusplaanidega vallavane-malt, et mis nendest hoonetest siis saab. Ta vastas, et ju tulevad sinna lapsed mujalt, kus kohti napib. See vastus on ilmselt vale. Kümne kuni viieteistkümnepäevase aasta pärast on lasteaiakohti kõikjal üle, sest sündimustusikka jõuavad 1990-ndate väikesed eagrupid. Paradoksaalselt anti just nn KOIT-kavaga suurim euroraha toetuspoott koolide ja lasteaedade ehitamiseks üle Eesti, kuid et töökohti eurorahaga ääremaale ei loodud, siis kolib rahvas ära ja ilusad majad kipuvad tühjaks jääma. Lisaks nõukaegsetele tondilossidele on tekkinud niisiis eurotondilossid. Ehk annaks siin rakendada paindlikke mudeleid, näiteks minilasteaedu, mida saaks hiljem elumajana maha müüa, või siis koostööd omavalitsuste vahel, et vähendada dubleerimist?

Tegelikult pole meil üliparempoolsele ideoloogiale vastavalt tahetudki planeerida: turg pidi ju kõik paika panema. Siseministeeriumi planeeringute osakonnas töötab vaid viis inimest. Uut üleriigilist planeeringut „Eesti 2030+” koostati paljuskki vabatahtlike töö najal. Nii on Eestit seni valdavalt planeeritud maja ja kvartali kaupa. Tulemus: spekulandid võitsid kasumi ja kohalik maksumaksja peab tasuma nende tegematajätmist arved.

Seetõttu on hea, et lühivaatelistel apoloog Jüri Mõis ise (jällegi erahuviist lähtudes!) teema tõstas. Ehk selgitavad avalikud õigusmõistmised keskvalitsuse ja omavalitsuste ülesannete jaotust ja vastutust. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

LASTEAEDADE betoonist juurdeehitused oleks vale tee

Panustame moodulitest lasteaedadele

Mihhail Korb

Tallinna Kesklinna linnaosa vanem (Keskerakond)

●● Endine Tallinna linnapea Jüri Mõis on oma lapsele lasteaiakoha saamiseks ette võtnud kohtutse Harku valla vastu: kui kohus otsustab, et iga omavalitsus peab iga hinna eest igale lapsele lasteaiakoha ehitama, siis nii ka saagu. Kas see on aga mõttekas?

Sündimus Eestis on langenud ning juba mõne aja pärast on meil väikelapsi oluliselt vähem kui praegu. See-

ga pole kuigi mõistlik kulutada raha lasteaedade betoonist juurdeehituste peale: varsti oleks lasteaiakohti küll jalaga segada, kuid ei ole lapsi, keda sinna panna.

Lasteaiakohti saab pakkuda ka täiesti betoonivabalt: lahendus on moodulpindades. Skandinaavia on hulgaliselt ettevõtteid, kes pakuvad täiuslike lasteaiakooli-büroo-hotelli ja isegi ajutiste kodude jaoks lisavõimalusi. Mooduleid ei pea ostma, neid saab rentida.

Oletagem, et praegu on ühel lasteaiakooli 20 kohta ja hakatakse ehitama juurdeehitist. Ehitustöö võtaks vähemalt aasta. Võttes arvesse aina vähenevat sündimust, jääks juba neljaviie aasta pärast need lasteaiakohad üle.

Kuid kujutagem nüüd ette

olukorda, kus seesama lasteaed otsustab korraldada moodulasteiaa rentimiseks konkursi. Juba kuu aja pärast paigaldaks konkursi võitja lasteaiakohale sobilik koguses ruume. Neljaviie aasta pärast, mil lasteaiakool on kooliealisteks kasvanud, saab sellest moodulrajatisest koolimaja laiendada.

Skandinaavia moodulmajad sobivad hästi Eesti kliimasse, ajutise lahendusena on nad sama head kui püsiehitised, ent tunduvalt odavamad.

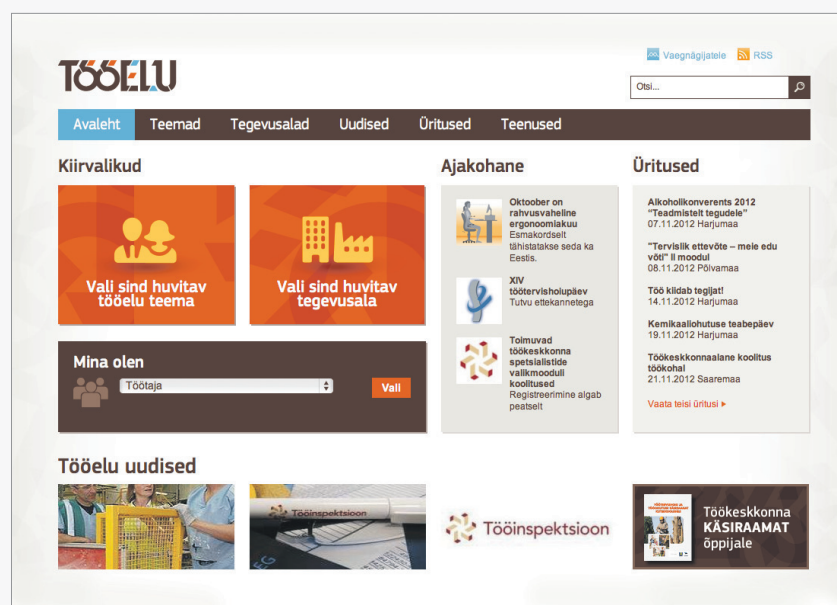
Eelmisel nädalal kohtusin Tallinna Kesklinna piirkonna lasteaedade juhatajatega. Idee rajada moodulmajadega ajutised lasteaiarühmad sai positiivse tagasiside. Lähiajal ongi Tallinna linnal plaanis sellise eksperimentaalprojektiga väljastulla. ●

Tööelu.ee paneb pildi kokku

Uue riikliku Tööelu portaali eesmärk on pakkuda Eesti elanikkonnale ülevaatlikku, asjatundlikku ja ammendavat teavet töökeskkonda ja töösuhteid puudutava kohta, ennetades teadlikkuse tõstmise kaudu tööeluga seotud probleeme.

Tööelu.ee on kavandatud asjalikuks abiliseks nii töötajale, kes tunneb huvi oma õiguste vastu, tööandjale, kes soovib teada oma kohustusi ja vastutusala, kui ka töökeskkonnaga tegelevale spetsialistile, kes vajab teavet valdkonna teenusepakujate, koolituste ja infopäevade ning uudiste kohta.

Tööelu.ee kaudu saavad nii töötajad kui tööandjad alati aja- ja asjakohase info usaldusväärsest allikast mõistetaval ja mugaval moel.

TÖÖELU
www.tööelu.ee

Portaali on koondatud Sotsiaalministeeriumi, Tööinspeksiooni, Terviseameti ja Tervise Arengu Instituudi tööelu puudutav teave. Portaali valmimist on rahastanud Euroopa Sotsiaalfond.

MISA „oravate” persoonifilme heaks ei kiida, aga raha tagasi ei saa

Propaganda

Reformipoliitikutest
tehtud filmidega löimust
edendav ettevõtja
peab kriitikat kadeduseks.

Dannar Leitmaa
dannar.leitmaa@epL.ee

„Järgmisena võiksid seksuaalvähemused tulla ja kurta, et miks ei pöörata tähelepanu seksuaalvähemustele. Või ütleksid afroameeriklased, et meie filmidest pole ükski nendest tehtud,” pareerib integratsiooni sildi all reformierakondlastest portreefilme teinud ettevõtte Inforing juhataja Dmitri Smirnov sotsiaaldemokraadi Jevgeni Ossinovski süüdistust, et maksumaksja raha kulutati propagandale.

Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse (MISA) nõukogu juhtkujude seas on valitsuspartei liikmed Laine Randjärv ja Tatjana Muravjova, kuid MISA esindajad väidavad endiselt, et projekti 77 000 euroga toetades ei teadnud keegi, millised hakkavad vaidluselused saated täpsemalt välja nägema.

„Silmapaistvad inimesed”

Esialgu lubas Inforing sarjas „Tuntud ja tundmatu Eestimaa” tutvustada venekeelsele publikule Eesti kultuuri alates verivorstist kuni suitsuräime, kuid ootamatult selgus, et 18 filmitud saate seas on portreelood kaheksast reformierakondlasest.

Kummalisel kombel ei saa MISA esindaja Meelika Hir-

mo sõnul asutus eraldatud raha esialgu tagasi nõuda, sest esialgsesse projekti ei pea kirjutama inimeste nimesid, kellega saateid tehakse. Kuni pole selge, et aasta lõpus esitatavas aruandes pole reformierakondlaste kõrval tõesti ka suitsuräime ja verivorsti tutvustatud, ei saa ka midagi projektile ette heita.

„Filmikangelaste valik on meil lai ja põhjalik, see koosneb inimestest, kes esindavad Eestit. Need on inimesed, kes tegelevad eri aladega, klaasikunstnikud, keraamikud, hobuserautajad, skulptorid,

projektist midagi täpsemalt. „Ma ei olnud teadlik ei tellijast ega ka valikukriteeriumidest,” kinnitas Andrei Korobeinik. „Sain ettepaneku tutvustada Eesti e-teenuseid ega olnud kursis teiste filmide teemadega.” Korobeiniku hinnangul oleks filmisarja persoonide valik võinud ka mitmekülgsem olla.

Kõige enam kõlapinda leidnud märkusega sai eilsel valitsuse pressikonverentsil taas kord hakkama rahandusminister Jürgen Ligi, kellest küll filmi ei tehtud, kuid kes võttis sõna keskkonnaminister Keit

Pentus-Rosimannuse eest, kes osales filmis „Keskkonnaministriga loodusest ja ilu olemusest”.

„Kolleeg Keit [Pentus-Rosimannus] tuli eile (üle-eile – D. L.) ise kurtma, et tal polnud õrna aimugi. Tal paluti kaamera ees kommentaare või seletusi anda, kuid pärast oli ta väga šokeeritud, sest ei teadnud, et MISA seda rahastas. See on totakalt tehtud, kui on valitud ainult tuttavaid,” kommenteeris Ligi. „See on kehvasti.”

Eesti Päevalehega suhelnud Ida-Virumaa asjadega hästi kursis olevad inimesed tõid Inforingi puhul esile ka varasemaid sooje suhteid MISA nõukogu juhtiva Laine Randjärvega, kes esines Inforingi suvefestivalil Slaavi Pargi. Randjärv ütles ERR-ile, et peab riigi rahaga finantseeritud filmiprojekti kallutatust kahetsusväärseks, ent persoonide valik oli tootja enda otsus. ●

**Kui esialgu oli teemade seas
suitsuräim, siis tegelikult on
pea pooled filmid „oravaist”.**

kohalikud ajaloolased, muusikud, inimesed, kes esindavad Eestit rahvusvaheliselt, näiteks Euroopa Parlamendis või riigikaitstes,” tutvustas Smirnov. „Me ei ole erakondlikult erapoolikud: valisime inimesed, kes millegagi silma paistavad.”

Piinlikku olukorda sattunud reformierakondlased tunnistavad, et nemad ei teadnud

Vaata videot digilehest
●●● ajaleht.epL.ee

**Nutitelefonil
omanikud,
vaadake
videot**

Naishpoliitikud peavad Jürgen Ligi ütlusi matslikeks

Vastukaja

Üleolev suhtumine naiste
oskustesse ja võimekusse
on Eestile iseloomulik,
nendivad naised.

Epp-Mare Kukemelk
uudised@epL.ee

Naishpoliitikud peavad rahandusminister Jürgen Ligi erakonnakaaslaste Kaja Kallase kohta öeldud sõnu seksistlikeks ja leiavad, et naiste puudus tänases poliitikas ongi tingitud üleolevast ja ülbest hoiakust, millega välistatakse arutelu

ja alles jääb eelarvamuslik suhtumine.

Keskerakonda kuuluva Kadri Simsoni sõnutsi on Jürgen Ligi haruldase matslik poliitik, kes suhtub ühtviisi ülbest ja lugupidamatult kõigisse, kes temaga nõus ei ole. „Olen seda meelt, et tänase valitsuse suureks puuduseks on naiste puudus,” ütles Simson. „See toob kaasa ülbe suhtumise, kus välistatakse debatt ja arutelu ning ülistatakse ülerullimist ja sotsiaalseid tundetust.”

Europarlamendi saadik ja Reformierakonda kuuluv Kristiina Ojuland leiab, et minis-

ter Jürgen Ligi ütlemine Kaja Kallase kohta TV3 saates „Kolmeraudne” on seksistlik. Ligi ütles saates, et Kaja Kallase „kaunid suured silmad on tavaliselt olnud kinise suu kohal”.

Aitab nägijaks saada

„Sellise sõnapruugi eest kaotaks vanades demokraatias minister päevapealt oma ametikoha,” ütles Ojuland. „Ootan, et Ligi vähemalt avalikult vabandaks oma väljaütlemise pärast.”

Ligi ütluse tagajärjel võib Ojulandi hinnangul Eesti poliitikas naisi veelgi vähe-

Filmides said reformierakondlastest sõna ka Kristiina Ojuland, Keit Pentus-Rosimannus, Mati Raidma ja Andrei Korobeinik.

maks jääda. Ühtlasi julgustas ta naisi koonduma seksistlike hoiakute vastu.

„Mida rohkem naisi poliitikas on, seda rohkem tekib võimalus tasakaalustatud ja inimnäolise ühiskonna kujunemiseks,” ütles Ojuland, kes ei ole end kunagi feministiks pidanud ega n-ö naisküsimuse-

**„Selleks ei pea olema
feminist, et Ligi
väljaütlemisele sirge
seljaga vastu seista.”**

ga tegelenud. „Selleks ei pea olema feminist, et Ligi väljaütlemisele sirge seljaga vastu seista.”

Samuti Ligi erakonnakaaslane Maret Maripuu avaldas heameelt, et praegu toimuva-

te sündmuste taustal on ometi päevakorda kerkinud meie ühiskonnale traditsiooniliselt iseloomulik eelarvamuslik naistesse suhtumine, mis teeb teda väga murelikuks.

„Seksistlik kõnepruuk ja üleolev hoiak naiste oskustesse ja võimekusse iseloomustavad mitte ainult Eesti poliitikat, vaid kahju küll, ka mitmeid muid ühiskondliku elu valdkondi, eriti meediat,” leidis Maripuu. „Kahjuks on sellega nii harjutud, et seda ei panda igapäevaselt tähelegi.”

Maripuu sõnul kogeb iga naine, kes osaleb Eesti avalikus elus, varem või hiljem omal nahal pettumusi ja lüüasaamisi, sellepärast et ta on naine. „Loodan tõesti, et nüüdne juhtum aitab nii mõnelgi nägijaks saada,” avaldas ta lootust. ●

Margelov: seis on küps Eesti-Vene piirilepinguks

Välissuhted

Eestit väisanud Venemaa föderatsiooninõukogu välisasjade komisjoni juhi Mihhail Margelovi (pildil) sõnul põhjustab idanaabri huvi piirilepingu vastu eelkõige selleks küps majandus- ja poliitiline olukord. Ta lisas, et viimase 20 aasta jooksul on kaks riiki teinud märkimisväärset koostööd.

„Ma olen olnud 12 aastat föderatsiooninõukogus, mis tegeleb Pihkva regiooni küsimustega – see on regioon, mis on tähtis. Leping aitaks stimuleerida piiriülest kaubandust, suurendada arengut, aidata inimestel sõlmida uusi kontakte, arendada ettevõtlust. Me ei ole huvitatud mitte ainult sellest piirkonnast, vaid ka teistest regioonidest, millel on arenevad suhted Euroopa Liidu ja teiste riikidega. Näiteks on sama seis ka Kaluga piirkonnaga, kuhu Mitsubishi ehitab suurt tehast ja mis oleks huvitatud transiidist läbi Eesti,” ütles Margelov Vene Delfile.

Takistusi ei näe

„Ma ei ütleks, et see on ootamatu. Pigem midagi kauaoodatut, sest näiteks pärast kolme sajandit läbirääkimisi on Venemaa ja Hiina suutnud allkirjastada ja ratifitseerida omavahelise piirilepingu. Seega ei näe ma tõelisi raskusi, mis takistaksid meil seda tegemast oma Balti naabriga,” ütles Margelov naljatades ajakirjanikele.

Venemaa föderatsiooninõukogu välisasjade komisjoni juht Mihhail Margelov saab kahepäevasele visiidile Eestisse, et arutada kahepoolseid küsimusi, sealhulgas piirilepingute sõlmimist. Ta kohtus riigikogu väliskomisjoni esimehe Marko Mihkelsoni ja teiste komisjoni liikmetega ning välisminister Urmas Paetiga.

Eesti ja Venemaa alustasid 31. oktoobril Moskvas konsultatsiooni, et uurida võimalust jõustada kahe riigi vahel piirilepped. Konsultatsioonid jätkuvad veel sellel aastal. ●

Julia Tomberg

Täna Delfis:
Kes veel võtab
vastutuse
ebaseaduslike
liikluustrahvide
skandaalis?

Eesti teadlased punuvad võrku halbade molekulide püüdmiseks

TTÜ keemia- ja materjaliteaduskonna professor Andres Öpik otsib lahendust, kuidas molekulide püüdmiseid kontrollida.

Foto: Ester Vaitmaa

Avastus
Tehnikaülikoolis on leitud originaalne viis, kuidas kontrollida nn halbade molekulide püüdmiseid.

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@epl.ee

Mis oleks, kui vähihaige inimese kehasse saaks saata kunstlikult valmistatud püüdmiseid, mis leiaksid organismist vähirakud, suudaksid need enda külge haakida ja kehas välja viia ülejäänud organismi kuidagi mõjutamata?

Mõttetasandil on see võimalik juba praegu ning osaga sellest suurest ideest tegeleb ka Tallinna tehnikaülikooli (TTÜ) keemia- ja materjaliteaduskonna professor Andres Öpik ja tema töörühm. Öpik on jõudnud samu lähemale viisile, kuidas „pahade“ molekulide püüdmiseid laboritingimustes valmistada ja nende käitumist reaalses maailmas kontrollida. Hiljuti saatis ta teadusajakirja Advanced Materials samateemalise teadusartikli.

Kui jääda inimkeha näite juurde, võib püüdmise töötamist kirjeldada järgmiselt. Ütleme, et kehas on n-ö halvade molekulid, mis oleks vaja organismist kätte saada. Sel-

leks võetakse laboris ette üks selline molekul ning otsitakse sobivad ühenduslülid, mis molekuli külge sobituvad. Ühenduslülid teise otsa aga ühendatakse polümeerid, mis on sisuliselt pikad molekuli ahelad.

„Nüüd hakatakse kogu sellest süsteemist polümerisatsiooni abil punuma püüdmise võrku,” kirjeldas Öpik. Nii tekib halbade molekulide ümber polümeeridest võrk. Seejärel vabastatakse molekulid võrgu küljest ning ongi „lõksud” valmis.

„Nüüd viime selle tühjade pesadega võrgu keskkonda, kust tahame „halvad” molekulid kinni püüda. Püüdmise võrk leiab keskkonnast üles ainult need molekulid, mille püüdmiseks ta on ehitatud, ja seob need enda külge,” selgitas Öpik. „Edasi on tehnikas küsimus, kuidas kinnipüütud molekulid keskkonnast välja viime.”

Keeruline rakendus

Püüdmise idee on tema sõnul iseenesest juba kaua tuntud, aga selle rakendamine on suhteliselt keerukas, sest on vaja väga täpselt teada, mida ja kuidas püüda. „Maailmas tegeletakse sellega suhteliselt kitsalt, konverentsidel liigub üks seltskond, kuhu kuulub kuskil

300–400 inimest üle maailma,” ütles Öpik.

TTÜ teadlaste viimane saavutus püüdmise vallas puudutab eespool kirjeldatud ehitusprotsessi kontrollimist reaalses maailmas. See on suur samm edasi selle poole, et kunagi kaugemas tulevikus võiks molekulipüüdmiseid inimorganismi tööle lasta. Kunstlikult valmistatud nn sünteetilised

me seda reaalses maailmas jälgida ning näha, kuidas polümerisatsioon kulgeb, kuidas toimub „halva” molekuli sidumine ja lahustamine,” selgitas ta. „See on meil täiesti originaalne lähene-mine, mis annab protsessi üle uude kontrolli.”

Aitab ka keskkonda

Kuigi see on tähtis samm molekulipüüdmise rakendamisel, kulub Öpiku hinnangul siiski veel kaua aega, enne kui püüdmiseid julgetakse inimkehasse saata. Peamine takistus seisneb selles, kuidas saaks püüdmise inimese sisse nii, et organismi kaitsesüsteem ei võtaks seda võrkehana ega hakkaks sellele vastu töötama.

„Kaitsekehi, näiteks immuunaglobuliini oskame võrgu struktuuri sisse viia ja

Vaata videot digilehest
●●● ajaleht.epl.ee

Nutitelefonil omanikud, vaadake videot

Maailmas tegeletakse sellega üsna vähe, konverentsidel liigub 300–400 inimest.

Öpiku sõnul kulub veel aega, kuni püüdmiseid julgetakse inimkehasse saata.

retseptorid oleksid Öpiku kinnitusel kindlasti oluliselt odavamad võrreldes praegu kasutatavate ülikallide looduslike ühenditega.

„Praegu oskame püüdmise võrku luua elektrookeemilise polümerisatsiooni teel ja samas saame kogu aeg seda protsessi vahetult jälgida,” sõnas ta. Selleks kasutab Öpik püsiolektrilist kvartskristalli.

„Kvartskristall on ülimalt tundlik, mõeldab üliväikesi massi muutusi ja meie saa-

sellele püüdmise süsteemi teha. Keeruline küsimus on aga see, kas aine, mille sisse me püüdmise molekuli peidame, on alati inimese organismiga ühildatav. Sada protsenti ei saa seda kunagi öelda, aga mõningad polümeerid võiksid idee mõttes sobilikud olla,” arutles Öpik.

Seni kuni meditsiini- valdkond selle probleemi-ga maadleb, on needsamad püüdmise võrgud aga lihtsamini kasutatavad näiteks keskkonnatehnoloogias. „Meil on käigus ka üks keskkonnatehnoloogiline projekt, kus üritame pinnasest ja vedelikust saasteaineid kinni püüda. Saastunud vett või pinnast puhastatakse lihtsate keemiliste meetoditega nii, et ühendid seovad ebasoovitavad saasteained,” rääkis Öpik. „Aga meie, teades, mida tahetakse kinni püüda, jäljendame oma polümeeridega neid aineid ja mõeldame, kui efektiivne kasutatud veepuhastuse tehnoloogia oli.”

Seega on Öpiku polümeeride võrgu teiseks rakenduseks selle kasutamine sensorina, mis väga täpselt mõeldab, kuidas üks või teine tehnoloogia töötab.

Neidsamu polümeere, milles on „lõksud” kindlatele molekulidele, on Öpik koos töös saksa kolleegidega suut-

Nii töötab halbade molekulide püüdmine

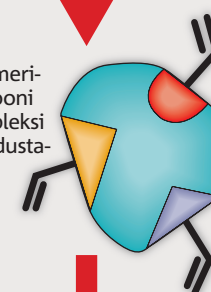
Funktsionaalsed monomeerid

Sihtmolekul

Polümerisatsiooni kompleksi moodustamine

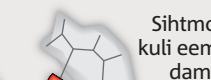
Polümeerse maatriksi moodustamine

Sihtmolekuli spetsiifiline sidumine

Sihtmolekuli eemaldamine

nud ehitada ka mikrokiipidele, kuhu mahub kümneid tuhandeid „lõkse” ehk püüdmiseid, nagu ta nimetab. „Praegu oskame kiibile teha püüdmiseid eelaldi kahele-kolme molekuli-le,” ütles ta. „Üks neist püüab ühte molekuli, teine teisi, kolmas hoopis kolmandaid.”

Seda süsteemi on Öpiku arvates võimalik kasutada näiteks vereanalüüsi juures. „Kui teame, et on vaja verest analüüsida seda ja teist komponenti, siis on kiip tehtud nende komponentide äratundmiseks ja teatud mõõtmismeetodid määravad väga täpselt, millised ja kui palju komponente on kinni püütud,” ütles ta. ●

Tänavuse „Vereta jahi” parim saak oli haug

Fotod. Sellel kevadel juba 15. korda toimunud fotojahi „Vereta jaht” parimaks tabamuseks tunnistas žürii allveefotograafina nii Eestis kui ka mujal looribereid löiganud Kaido Haageni ülesvõtte haugist (pildil).

Põlvamaal Nohipalo kandis toimunud fotojahil oli üle kolmekümne osaleja, kelle käest laekus konkursile mitusada pilti. Eesti loodusmuuseumi zooloog ja ürituse peakorraldaja Tiit Hunt tunnistas, et tänavuse „jahisaagiga” võib igati rahule jääda. Pärjatud haugi kõrval õnnestus pildiküttidel kaamera-ga tabada näiteks mitu loomaperet, fotograafe nokahoopide ja küünistega tervitanud hullunud metsis ning isegi üks hunt.

Samuti ei jäänud tabamata seekordse ürituse vapiloomaks valitud rongad. Kuigi ronk on meil muidu päris tavaline metsalind, polnud Hundi sõnul nende pildile saamine lihtne. Nii on see uhke metsasanitariks peetud lind vaid kolmel näitusepildil, mis huvilistele vaatamiseks välja riputati. 65 pildist koosnev „Vereta jahi” näitus jääb Tallinna vanalinnas Lai tänav 29 asuvas Eesti loodusmuuseumis avatuks kuni järgmise aasta jaanuari lõpuni.

„Vereta jahti” peetakse traditsiooniliselt kolmel maikuu päeval, reede õhtust pühapäeva lõunani. **O Ulvar Käärt**

AS EESTI AJALEHED RIDADESSE ON OODATUD

Eesti Päevalehe müügiesindaja

TÖÖ SISU:

- reklaamiprojektide aktiivne müük
- klientidega edukate suhete loomine ja hoidmine
- kliendibaasi haldamine ja täiustamine

KANDIDAADILT OOTAME:

- keskaridust
- väga head eesti keele oskust
- julget, avatud ja sõbralikku suhtlemisstiili
- kohusetundlikkust ja korrektsust
- positiivset ellusuhtumist ja pingetaluvust
- tulemustele orienteeritust
- soovi ennast arendada

Kasuks tuleb varasem aktiivse müügitöö kogemus

MEIE POOLT:

- hea teenimisvõimalus (põhipalk + tulemustasu)
- erialane koolitus
- positiivne ja loov töökeskkond, sõbralik ja abivalmis meeskond
- eneseteostus- ja arenguvõimalus Eesti suurimas meediakontsernis

KANDIDEERIMISEKS palume saata CV koos motivatsioonikirjaga hiljemalt **25. novembriks** 2012 e-posti aadressile ave.lindberg@lehed.ee.
Lisainfo: Ave Lindberg, personalijuht, tel 669 8022.

AS Eesti Ajalehed põhitegevusala on kahe Eesti suurima nädalalehe – Eesti Ekspressi ja Maalehe – ning kvaliteetpäevalehe Eesti Päevaleht väljaandmine. Lisaks paberlehtedele haldab AS Eesti Ajalehed veebiväljaandeid www.ep.lee, www.ekspress.ee, www.maaleht.ee ja www.aialeht.ee, annab välja ajakirja Maakodu ning tegeleb kliendilehtede ja raamatute kirjastamisega ning digitaalsete lehtede väljaandmisega. Ettevõtte kuulub börsil noteeritud meediakontserni AS Ekspress Grupp. ASis Eesti Ajalehed töötab 300 inimest.

Eesti Ajalehed

Absurdsed seadused ahistavad digiraamatukogu

E-raamatud
Ebavõrdsuse lõpetamiseks on vaja paar tuhat eurot, mida riik ei taha aga kuidagi leida.

Rein Sikk
rein.sikk@ep.lee

Tallinna keskraamatukogu e-raamatute laenutamise- ja lugemiskeskond ELLU avati 31. jaanuaril 2012. Kuna paberraamatut ja e-raamatut ei kohelda võrdselt, on kirjastusi ja autoreid, kes keelduvad oma üllitisi raamatukogule müümast. Sellist olukorda ei ole raamatukaupluse puhul võimalik ette kujutada. „Autorid põhjendavad oma keeldumist sellega, et nad ei saa digiraamatute laenutamise eest autorihüvitist, seega ei ole nad oma töö tasuta laialijagamisest huvitatud,” selgitas kirjastuste liidu juht Mart Jagomägi. Ka digiraamatute keskuse sisujuht Eva Kolli tunnistas, et e-raamatute autoritele autorihüvitise maksmine oleks kindlasti üks lahendus, et tagada digiraamatute jõudmine laenujateni. Praeguste laenutuste arvu juures ei käi jutt muinasjutulistest summadest. Kümne kuuga

on ELLU laenutuste arv 5131. Võib prognoosida, et järgmise aastaga tõuseb see 10 000 laenutuseni.

Kui ma oleksin illustreerimata hitt-teose ainus autor ja kui seda laenutataks 10 000 korda, teeniksin ma praeguse hinnakirja järgi laenutuste eest 847 eurot. Kuna autorihüvitusfond jagab praegu autoritele hüvituseks 60% elarvest, tähendaks see minu juhtumi puhul seda, et hüvitusfondi jaoks on aastast tarvis vaid 1333 euro suurus lisaraha.

Kultuuriministeeriumi kaudu kunstide asekanstler Ragnar Siil selgitas, et Euroopa seaduste kohaselt ei ole meie riigil e-raamatute hüvitamise kohustust. Siil väitis: „Laiendada olemasolevate riigielarveliste võimaluste juures hüvitise saajate ringi e-raamatute autoritega tähendaks tavaraamatute hüvitiste vähenemist. See ei ole praegu mõeldav.”

Teise digiraamatukogu tööd piirava tegurina näeb Tallinna keskraamatukogu teenindusdirektor Triinu Seppam digiraamatute käibemaksu, mis on 20% tavaraamatute 9% kõrval. Laias laastus on probleem absurdihõnguline: Euroopa Liit käsitleb paberraamatuid

raamatutena, digiraamatuid aga teenusena.

Riigikogu kultuurikomisjoni liige Liisa Pakosta peab tavaraamatute ja e-raamatute käibemaksu ühtlustamist ja autoritele laenutushüvitise maksmist vajalikuks. **O**

MIS SEE ON

Üle tuhande kasutaja

- ELLU on Tallinna keskraamatukogu e-raamatute laenutamise- ja lugemiskeskond, mis avati 31. jaanuaril 2012.
- Korraga saab laenutada kolm e-raamatut 14–21 päevaks.
- E-raamatu lugemiskeskonnas saab tutvuda e-raamatute sisukorraga, kasutada järjehoidjaid ja muuta teksti suurst, taustavärvi ja teisi kuvamisseadeid.
- ELLU-s on praegu võimalik lugeda 374 nimetust e-raamatuid, ostetud on kokku 727 eksemplari.
- Lugejaid on 1249, neist 197 kasutavad ainult ELLU-t.
- Kokku on 10 kuuga tehtud 5131 laenutust.
- Veebiaadress: <https://ellu.keskraamatukogu.ee/>

Eesti Ekspress

Maaleht

Eesti Päevaleht

ALGAS PARTEIKONGRESS

Hiina president ja parteijuht Hu Jintao alustas eile karmilt korruptsiooni hukka mõistva kõnega nädalast kongressi, mis peadib **Xi Jinpingi** (pildil) uueks juhiks „valimisega”. EPL

TÖÖSTUR: HOMOABIELUD MUUDAVAD KÕIK HOMODEKS

Prantsuse tööstur ja meedia-magnaat Serge Dassault (87) ütles sõna sekka Prantsusmaal homoabielude üle käivas tulises vaidluses ja hoiatas, et kui need seadustatakse, surevad prants-

lased kümne aastaga välja. Sotsialistlik valitsus on samasooliste abielusid ja nende poolt laste adopteerimist lubava seaduseelnõu heaks kiitnud, paremparteid on vastu. Delfi

RYANAIRI JUHT EI PEA TURVAVÖÖD LENNUKIS VAJALIKUKS

Lennukite turvavööd on mõtetud, kuulutas odavlennufirma Ryanair juht Michael O'Leary, kelle eesmärk on seada lennukites sisse seisukohad. „Kui lennuk peaks kunagi alla kukkuma,

jumal hoidku selle eest, ei päästa teid turvavöö,” ütles O'Leary, kes tahaks osa istmeid välja viiata ja vähenõudlikud reisijad odava piletihinna eest seisma panna. Delfi

Eurorahva maksuraha läheb Vene oligarhide päästmiseks Küprosel

Raport

Saksa luure süüdistab EL-i päästefondilt abiraha paluvat Küprost endiselt rahapesu soosimises.

Kaivo Kopli

kaivo.kopli@epl.ee

Vaid mõni päev enne eilset, kui rahvusvaheliste laenuandjate esindus ehk troika saabus Küprosele, et jätkata läbirääkimisi saareriigi pankrotist päästmiseks, lekkis meediasse salaraport, mis puudutab sellega seotud probleeme.

Saksa välisluure BND ettekandele viidates teatas ajakirj Spiegel, et EL-i päästefondi raha läheks suurelt jaolt Vene rikkurite Küprose pankades oleva mitte just kõige puhtama raha päästmiseks. „BND raport näitab, kes saavad kõige rohkem kasu neist miljarditest, mis tulevad EL-i maksumaksjate fondidest – Vene oligarhid, ärimed ja maffiategelased, kes on paigutanud oma ebaseaduslikud tulud Küprosele,” kirjutas Spiegel.

Venelaste lemmikriik

BND andmeil on Vene jõukuritel praegu Küprose pankades üle 20 miljardi euro, mida on rohkem kui riigi eelmise aasta sisemajanduse kogutoodang, mis ulatus 17,8 miljardi euron. Küprose võimud küll ei avalda pangadeposiitide jaotust kodakondsuse alusel, kuid EL-i välistest

Küpros vajab abi nii Kreeka kriisi tõttu raskustes olevate pankade päästmiseks kui ka riigivõla tasumiseks.

Foto: AFP/Scanpix

hoiustajatest moodustavad venelased üldise veendumuse kohaselt lõviosa. Olukorra muudab veel raskemini hinnatavaks asjaolu, et kuna Küpros annab rikkastele venelastele üsna lihtsalt kodakondsuse, siis võib suur osa deposiitide paista EL-i kodanike hoiustena, kuigi tegelikult on raha pärit Venemaalt. BND andmeil on Küprose kodakondsuse ja selle kaudu tegutsemisvabaduse kogu EL-is saanud 80 Vene oligarhi.

Buum saabus Nõukogude Liidu varisedes

1970. aastate keskel leidis Küprose valitsus, et tuleb ära kasutada saareriigi soodsat asukohta Euroopa, Aafrika ja Lähis-Ida vahel ning teha sinna maksuparadiis. Tõeline finantsteenustebuum vallandus siiski tükk aega hiljem, kui Nõukogude Liit kokku varises.

Venemaalt ja ka mujalt endi-

se liidu aladelt hakkas voolama raha Küprose pangakontodele ja riulifirmadesse, mida tekkis nagu seeni pärast vihma. Ei hoiustajate ega investoritelt küsinud keegi, kust see raha pärit on.

Vene raha ei voola mitte ainult sisse, vaid ka välja – ja tohutuse koguses. Näiteks on viimasel viiel aastal liikunud Küprosel Vene-

maale 52 miljardi dollari ulatuses investeeringuid, kirjutas Kreeka ajaleht Kathimerini viitega Küprose Venemaa-saatkonnale. Seda on 2,7 korda rohkem kui samal ajavahemikul Saksamaalt Venemaale tehtud investeeringuid. Mõistagi ei liiguta selliseid summasid 840 000 elanikuga saareriigi ärimed.

Angela Merkel: kolme aastaga tuleb maksupoliitika Brüsselile anda

Berliin vs. Euroopa

Saksamaa kantsler nõuab euroala riikide suveräänsuse rangelt keskusele allutamist.

Raimo Poom

raimo.poom@epl.ee

Kolmapäeval pidas kantsler Angela Merkel suhteliselt haruldase pikema kõne väljaspool Saksamaad, kui kohutus Brüsselis europarlamenti saadikutega. Viimati esines ta samas viie aasta eest ehk 2007. aastal Saksamaa EL-i eesistumise ajal.

Merkel kasutas juhust avaldada oma ettekujutust Euroopa Liidu, aga eriti euroala tulevase arengust ja tema sõnum oli konkreetne. Ühisraha kasutavad riigid peavad loobuma aina rohkematest iseotsustamise valdkondadest ja delegerima rohkem õigusi Euroopa Liidu institutsioonidele Brüsselisse.

Mäletatavasti hoiatas just selliste algatustega kiirustamise eest esmaspäeval Eesti Päevalehes ilmunud usutluses rahandusminister Jürgen Ligi. Eesti valitsuse liige rõhutas, et euroala peaks keskendumale juba langetatud otsuste elluviimisele, ja ennustas uutest suurejoonelis-

test algatustest põhiseaduskriisi ja karisid terves EL-is.

Saksamaa kantsler nimetas sellist suhtumist europarlamenti ees otsesõnu valeks. „Me ei peaks olema rahul sellega, mis on saavutatud. Palju on veel teha. Me ei tohi jääda puhkama, kuigi need jõud, kes arvavad, et on tehtud piisavalt, tugevnevad. Aga neil pole õigus,” lausus Merkel.

Seejärel latus kantsler lauale oma ettekujutuse konkreetsetest uutest sammudest, mida oleks vaja astuda Euroopa majandus- ja rahandusliidu (EMU) tugevdamiseks.

Kõigepealt mainis Merkel,

et üleilmne finantskriis näitab selget vajadust ühtlustada Euroopa finantsturu reguleerimist. Selle alla liigitas ta ka ühtse pangandusjärelevalve rajamise, millega praegu juba tegeletakse.

Edasi kinnitas Saksamaa kantsler, et euroala riikidel ei jää midagi muud üle, kui loobuda seni suveräänsuseks peetud eelarve- ja maksupoliitikast. „Uus tugevnenud EMU vajab rohkem eelarvedistsipliini. Fiskaalpakett on progress sarnaspoole. Aga tuleks minna kaugemale ja Euroopa tasemel peaks tekkima selge õigus sekunda riikide eelarvepoliitikas-

se, kui riik on rikkunud stabiilsus- ja kasvupakti reegleid,” tõi ta esile.

„Uus EMU vajab rohkem ühist majanduspoliitikat. Meil pole olnud ega ole majanduspoliitika koordineerimist, mis oleks kohustuslik. Seega pole võimalik anda riikidele piisavaid suuniseid, mis tagaksid majanduskasvu ja konkurentsivõime säilimise,” jätkas Merkel.

Kantsler pani ette ka konkreetse ajakava. Kantsleri arvates tuleks ettepanekud heaks kiita detsembris toimival Euroopa Liidu ülemkogul ja ellu viia järgmise kahekolme aasta jooksul. ●

Angela Merkel on veendunud, et Brüsselile tuleb anda senisest rohkem majanduspoliitilist võimu.

Foto: Reuters

PEIPSI KALAPÜÜGIL ON SELLEKS AASTAKS KRIIPS PEAL

Põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder allkirjastas eile käskkirja, millega peatab kutse- lise kalapüügi Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel, sest nende järve- de mitme majanduslikult oluli-

sema kala püügikvoot hakkab täis saama. Püügikeeld jõus- tub esmaspäeval. Näiteks lati- ka ja haugi selleks aastaks luba- tud saak on ammendatud 90% ulatuses. Kokku on kutselised

kalurid 2012. aastal Peipsi, Läm- mi- ja Pihkva järvest püüdnud 2620 tonni eri liiki kalu. See on viimase seitsme aasta suurim kogus ja 11% võrra rohkem kui mullu. **EPL**

MERKO KASUM

2,6 miljonit eurot puhaskasumit tee- nis ehituskont- sern AS Merko Ehitus 2012. aasta kolmanda kvartali vahearuande põhjal. **Delfi**

TUULEENERGIA

200 megavati piiri ületas kolma- päeval Eestis tegutsevate tuuleparkide too- dang. Eesti tuuleparkide kogu- võimsus on 258 megavatti. **EPL**

Aasta ettevõtja on Ruth Oltjer

Tunnustus Tänavuse aasta ettevõtja tiitli, mida annab traditsiooniliselt väl- ja Ernst&Young, sai AS-i Chemi-Pharm asutaja ja tegevjuht doktor Ruth Oltjer.

AS Chemi-Pharm arendab ja valmistab desinfitseerimis-, puhastus- ja erihooldusvahendeid. Praegu tehakse ka esimesi samme hooldus- ja kosmeetiliste kreemide sarjaga turule tulekuks.

Mullu eksportis AS Chemi-Pharm oma toodangut põhiliselt Läti, Leetu, Venemaale, Ukrainasse, Rootsi, Soome ja Poola. Eestis müüdi 45% toodangust.

Eilne aasta ettevõtja tiitel oli Oltjeri firmale tänavu juba teine tunnustus. Mulluste majandustulemuste eest sai firma hiljuti ka Eesti eduka ettevõtte tiitli koos Krediidinfo reitinguga „väga hea” ehk AA.

Ettevõtluse elutööpreemia auhinna sai börsifirma Harju Elekter nõukogu esimees, elektroonikainsener Endel Palla (71). Kadri Paas

Foto: Tanel Meos

Eestlaste pankades hoitavad säästud on kõigi aegade suurimad

Pangandus

Enam kui pooled hoiused on vähemalt 60-aastaste inimeste omad, noored säästavad palju vähem.

Ann-Mari Nergi
ann-mari.nergi@epl.ee

Kuigi nii tähtajaliste hoiuste kui ka arvelduskontode intressid on praegu rekordiliselt madalad ja langevad edasi, suurenevad Eesti kodumajapidamiste hoiused kindlalt. Eesti Panga septembri lõpu statistika järgi on eestlastel hoiuseid kokku pea viie miljardi euro ulatuses, mis on kindlalt meie iseseisvusaja suurim arv.

Ühtlasi tõdeb SEB Panga Eesti eraisikute suuna arendusjuht Triin Messimas, et perede säästuvõime ja tegelikud säästud on paljuskaks ise asja ning vähemalt kolmandik Eesti inimesi on küll sellised, kes oleksid võimelised säästma, kuid kulutavad raha igapäevaelus nii ära, et tavaliselt pole isegi ühe kuu tagavara kõrvale pandud. „Mida

nooremad on inimesed, seda väiksem on nende osakaal, kellel on kogutud rahatagavara. Alla kolmekümnestel näiteks ei ole ühe kuu tagavara 37 protsendil, kuid 60-aastastel ei ole vastavat rahasummat kõrvale pandud 27 protsendil,” ütles Messimas.

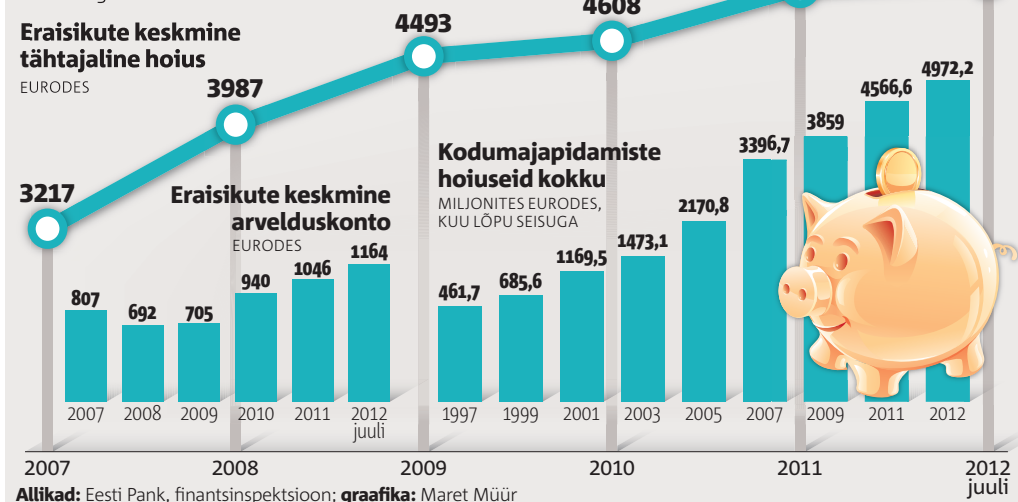
Sellest võib järeldada, et säästmine ei ole seotud niivõrd sissetulekuga, kuivõrd pigem distsipliini ja elukogemusega, sest pensionäride riiklik pension on palju väiksem kui keskmine palgatase. „SEB kogemuse kohaselt on ka paremal järjel olevatel inimestel reaalseid sääste vaid kahel kolmandikul. Samas näiteks pooled noortest peredest, kellel on laenukohustused, suudavad igakuiselt säästa – küsimus ongi selles, kas inimesed on oma säästuvõimest üldse teadlikud.”

Säästavad haritud

Swedbanki teabekeskuse juhi Anne Kalberg-Sägi sõnul saab uuringutele toetudes öelda, et säästjad on pigem kõrge- ma hariduse ja sissetulekuga

Eestlase hoiupörsas üha paisub

15 aastaga on hoiuste suurus kümnekordistunud

Allikad: Eesti Pank, finantsinspeksioon; graafika: Maret Müür

ning mitesäästjad madalama haridus- ja palgatasega. „Pangakontol on sääste 70 protsendil elanikest, aga säästud on inimestel pigem väikesed ja viiendikul elanikest puuduvad säästud sootuks,” rääkis Kalberg-Sägi.

Keskmise hoiustatava summa poolest on eestlased ees

nii lätlastest kui ka leedulastest, kuid pangad ennustavad, et rekordmadalad intressimäärad ei ahvatle hoiustajaid ega soodusta tähtajaliste hoiuselepingute sõlmimist. SEB analüüsi järgi vähenes jaanuarist augustini tähtajaliste hoiuste osakaal võrreldes nõudmise- ni hoiustega kõigis Balti riiki-

des. Intresside tõusu buumiaja ulmeliselt kõrgetele tasemetele ei tasu lähitulevikus loota. Samal ajal on kõikuv majandusolukord teinud inimesed ettevaatlikuks ja riskikartlikuks, mistõttu ei taheta raha paigutada ka suurema riskiga säästmis- võimalustesse – näiteks investeerida väärtpaperitesse. ●

KOMMENTAAR

Ebamõrdsus ei suurene

Erki Kert

majandusekspert

Puudub hea avalik statistika selle kohta, kas rekordsuur hoiuste kogumaht viitaks kõikide inimeste suurematele hoiustele või on tegemist jõukamate hoiustajate grupi mõjuga. Parima vihje annavad meile konjunktuuriinstituudi tarbijate kindlustunde indikaatorid. Sealt on näha, et inimeste hinnang oma säästudele ei ole viimasel ajal suurt muutunud. Ajalooliste andmetega võrreldes on inimeste hinnang oma säästmisvõimele keskmise taseme juures.

Seega võib eeldada, et väitel, nagu koguneksid hoiused järjest enam väheste inimeste kätte ja ühiskonna ebamõrdsus suureneks, ei ole faktilist toepõhja.

Jan Palmér usaldab pankrotikaaslast.

Foto: Andres Putting

Palmér toob Estonian Airi konsultandid

Lennundus

Skandinaavia lennunduses ilma teinud kaks konsultanti üritavad meie firmat pinnale tõsta.

Andres Reimer

andres.reimer@epl.ee

Estonian Airi saneerijateks on SAS-i kärpemeister ja uue presidendi pankrotikaaslane.

Kjell Fredheim kärpis 1990. aastatel SAS-i asepresidendina firma kulusid viiendiku võrra ja vallandas üle 3600 töötaja. Kuni 1997. aastani kujundas ta Läti lennufirmat Air Baltic.

Mikael Wångdal juhtis kevadeni ahelpankrotti sattunud lennufirmat Skyways Express AB, mis lõpetas arve te maksmise, kui läks pankrotti Estonian Airi praeguse peadirektori Jan Palméri juhitud tütarfirma Cimber.

„Mõlemale kuulub oma konsultatsioonifirma, millega on sõlmitud lepingud kuni kuueks kuuks,” ütles Estonian Airi vastne juhatuse esimees Jan Palmer. „Tegemist on oma valdkonna väga tugevate ekspertidega, kes pole Estonian Airiga seotud täistööajaga.”

„Mul on neid väga vaja”

Samas ei soovinud Estonian Airi ja konsultatsioonifirmade vahelisele lepingusaladusele viidanud Palmér avaldada konsultantide tasu suurust. „Mul on neid väga vaja, et nad aitaksid mul muuta Estonian Airi strateegiat,” selgitas Palmér. „Nende tasu vastab turul valitsevatele standarditele.”

Eestis makstakse saneerijatele tasu suurusjärgus 100 eurot tunnis. Kuid suurte ettevõtete remondi puhul võetakse tasu määramise aluseks kokkuleppeline protsent ettevõtete hinnangulisest väärtusest. „Estonian Airi väärtust on raske hinnata, sest tema lennukipark on renditud või liisitud, kuid sellegipoolest on valitud saneerimisele sarnane tee õige,” ütles pankrotihaldur Arno Mägi. „Imelik on muidugi see, et omanikud ei valinud

saneerijaid ise, vaid lasid need tegevjuhil endaga kaasa tuua.”

Palméri kinnitusel arvestab ta praegu ametis olevate juhatuse liikmetega kui nn suure pöörde meeskonna liikmetega. Estonian Airi nõukogu ei oota, et praegused konsultandid asuksid eelmise juhi Tero Taskila poolt ametisse toodud finantsjuhi Wade Stokesi ja käitusjuhi Jyri Ketola asemele. „Palméri tagamaa Estonian Airi probleemide lahendajana tundus koos tema poolt esitletud kahe konsultandiga palju tugevam,” ütles ettevõtte nõukogu esimees Erkki Raasuke.

Kuigi mitu uue juhtimisskeemiga seotud inimest on seotud pankrottidega, pole Raasukese kinnitusel nende palkamise eesmärk Estonian Airi tegevuse sujuv lõpetamine.

„Palun ärge oodake nendelt inimestelt imetegusi, kuid meie eesmärk Palmérit koos tema konsultantidest meeskonnaga palgates oli kindlasti tegevuse jätkamine,” lisas Raasuke. ●

KES NAD ON?

Estonian Airi uued lootsid

Kjell Fredheim asus 1957. aastal tööle SAS-i turundusosakonnas Norras. 1990. aastal, pärast SAS-i operatsioonide juhiks tõusmist viis ta läbi efektiivsusprogrammi koos massiivse koondamisega. 1993. aastast vastutas ta SAS-i poliitika eest Balti regioonis, muutes Air Balticu 1997. aastaks kasumlikuks. Praegu juhib lennundusäss konsultatsioonifirmat Freidheim International.

Lennutehnikuna karjääri alustanud Mikael Wångdahl määrati 2006. aastal Skyways Expressi tegevjuhtideks. Kui Palmeri juhitud lennufirma Cimber Sterling kuulutas tänavu 3. mail välja pankroti, muutus võimatuks ka emaettevõtte Skyways Expressi tegevuse jätkumine.

Arraku pangalaenuportaali eirab endiselt pangaliidu soovitusi

Vastuolud

Oktoobri alguses koostöös majandusteadlase Andres Arrakuga (pildil) tööd alustanud portaal Pangalaen.ee, mis toona läks tõsiselt vastuollu andmekaitseaduse ja tarbijakaitseadusega ning pälvis pangaliidu pahameele ebaturvalisuse pärast, teatas üleeile, et nüüdseks olevat lehelt kõik puudused kõrvaldatud.

Ametite sõnul ei vasta see tõele, sest portaa-

li lehel on endiselt tarbijaid ohustavaid puudusi. Pangaliidu esindaja Katrin Talihärma sõnul valmistab liidule meeletu hämmastust, et neil pole seni olnud võimalik selgeks teha, kuidas klientide andmeid kasutatakse, ja seetõttu ei ole liidu arvates endiselt tegemist turvalise portaaliga.

Tarbijakaitseameti esindaja Hanna Turetski kinnitas küll, et portaal Pangalaen.ee sai üle vaadatud ning portaal haldajad täitsid peagi nen-

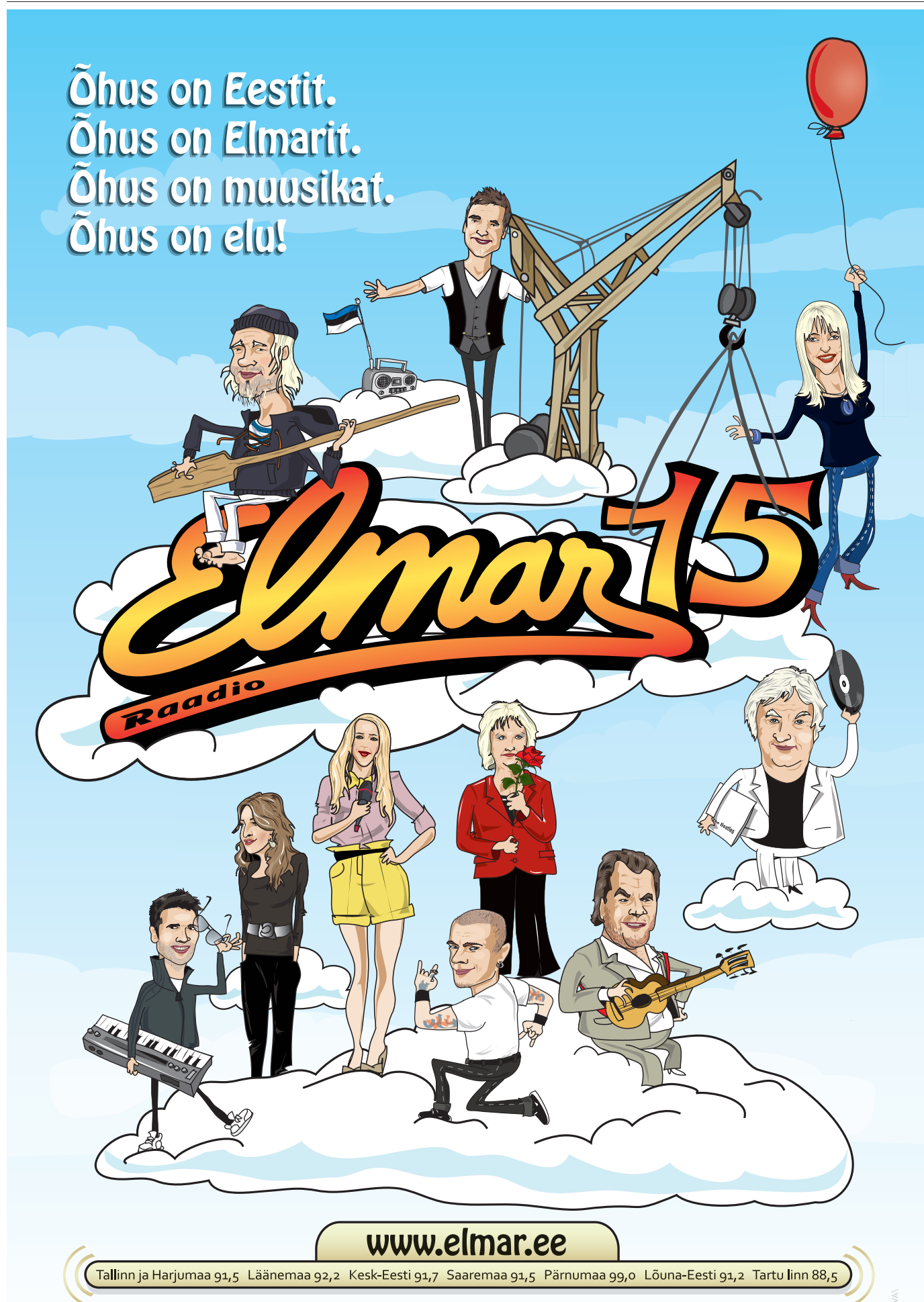

de ettekirjutused ja enam ei riku portaal tarbijakaitseadust, kuid väide, nagu oleks amet portaalile heakskiidu andnud, ei vasta siiski tõele. „Tarbijakaitseamet ei anna

ühelegi portaalile heakskiitu,” selgitas Hanna Turetski. Ka ei vasta andmekaitse inspeksiooni nõuniku Stiina Liivranna sõnul tõele portaalide inspeksiooni heakskiidu kohta, sest nende ettekirjutusi pole siiani täidetud.

„Tegime ettevõttele soovitusi viia portaal kasutajatingimused vastavusse isikuandmete kaitse seadusega, mida praegusel hetkel ei ole ettevõtte teinud,” sõnas Liivrann. ●

Kaidi Tahula

FOLK TEATAS TEEMA

XXI Viljandi pärimusmuusika festivali teema on „Püha müristus”. Keskendutakse pidude ja pühade pidamise rituaalidele nii meil kui ka mujal. Festival toimub 25.–28. juulil 2013. **EPL**

NOORTEBÄND

Täna ja homme algusega kell 19 toimuvad Tallinnas klubis Casablanca (vana Korter) konkursi Noortebänd 2012 poolfinaalid. Kokku esineb tosin ansambli. Vaata lisa: noorteband.ee. **EPL**

ACCEPT TALLINNAS

Täna õhtul annab Tallinnas klubis Rock Café kontserdi Saksamaa raskeroki alustala, tänavu kevadel kiita saanud albumi „Stalingrad” välja andnud Accept. Uksed avatakse kell 20. **EPL**

MY BLOODY VALENTINE TEEB UUE PLAADI

Inglismaa indie-muusika suunimi My Bloody Valentine lubab esitleda mais 2013 Tokyo Rocks festivalil materjali, millest saab järg nende 1991. aastal ilmunud kultusalbumile „Loveless”. Kul-

tusbänd astub üles 60 000 inimest mahutaval staadionil peesinejana ja nagu lubab My Bloody Valentine'i liider Kevin Shields, ei pea fännid uues materjalis pettuma. **NME**

Foto: Autumn De Wilde

Garbage pulbitseb uutest ideedest

Intervjuu

Siim Kera
muusikaajakirjanik

Garbage'i pikk paus kulmineerus oma plaadifirma ja uue materjaliga. Bändi trummar Butch Vig avab tagamaid.

●●Garbage otsustas uue plaadi „Not Your Kind of People” avaldamiseks luua oma plaadifirma. Miks?

Kui oma bändiga alustasime, siis liitusime sõltumatu plaadifirmaga, kuid hiljem ühendati see ühe suure label'iga. Mida aeg edasi, seda rohkem hakkasime tundma, et polnud kedagi, kes meie muusikat mõistaks. Juba lugude kirjutamise ajal oli meile selge, et ühegi suure plaadifirmaga me liituda ei soovi. Õnneks on meie mäenedžer vägagi nutikas, ta sisendas meile, et suudame kõik üksi ära teha.

●●Kas loomis- või salvestamisprotsessis oli ka midagi uut? Tegemist on esimese Garbage'i albumiga, mis on lindistatud Los Angeleses. Tulemuseks on toores helikeel, mis minu arust on vägagi sarnane meie debüütalbumiga. Lood on muidugi täiesti erinevad, aga suhtumine on sama.

●●Enne uut albumit tegite pika pausi. Missugust mõju see uue-

le loomingule avaldas?

Jah, meie eelviimane album ilmus aastal 2005, vahepeale on jäänud seitse aastat. Kui taas kohtusime, suhtusime muusikasse kahtlemata väga kirglikult. Esimese kuue nädalaga kirjutasime 25 lugu, see näitab, et kõik pulbitseisid uutest ideedest. Praegu tundub, et oleme ainult paremaks läinud ja värsked lood on vinged.

●●Muusikatööstus on teie tegutsemisaja jooksul palju muutunud. Kas sinu hinnangul on ka kuulajate suhtumine muusikasse ja muusikutesse teistsugune?

Muidugi. Väga suur probleem on noorte arvamus, et muusika peabki tasuta olema. See aga seab muusikud keerulisse olukorda, sest ka nemad peavad kuidagi ära elama. Tihti vabandatakse piraatlust sellega, et muusikud ei saa plaadimüügist nagunii kasu, ja usutakse, et esinemised on suur tuluvallikas. Reaalselt on ka tuuril käimine väga kulukas ettevõtmine. Muidugi, eks Garbage'i-sugusel bändi olukord on lihtsam. Kuna meid käib kuulamas vahel 5000, mõnikord aga 10 000 austajat, siis ei ole olukord nii hull, aga mul on raske ette kujutada, kuidas uued ja tundmatud bändid hakkama saavad.

●●Kuidas seda parandada?

Olen välja mõelnud eri variante, aga need kõik toimiksid

reaalsuses nii, et raha jõuaks suurfirmadele ja muusikud jääksid ikkagi tühjade kätega.

●●Viimasel ajal on väga palju 1990-ndate bände taas kokku tulnud. Mis sa sellest arvad?

Tollastest bändidest jäid maha suured fännihulgad, nii et kui mõni ansambel on otsustanud uuesti muusikaareenile tulla, siis on see kindlasti hea ja loogiline samm, mis teeb paljudel meele rõõmsaks. 1990-ndatel löi peavoolumuusikas laineid palju eriilmelisi žanre: oli grunge, oli alternatiivsemat kraami, populaarsust kogus hiphop ja nii edasi. Kui ma praegu panen raadio mängima, siis seal muud ei kuulegi kui Katy Perry, Rihanna, Justin Bieber ja muu selline.

●●On sul ka praegu mõned huvitavad projektid käsil?

Töötan Dave Grohli dokumentaalfilmi „Sound City” soundtrack'i kallal. Lisaks on paar asja veel, aga neist ei tohi ma rääkida. ●

Garbage

KONTSERT RIIAS

Alternatiivrokibänd, kes on maailmas müünud üle 17 miljoni albumi.

Nende ainus kontsert Baltimaades toimub **14. novembril Riias** Palladium Riga klubis.

Pileteid hinnaga 35 eurot saab osta Piletilevist.

PLAADIVEERG

ROKK

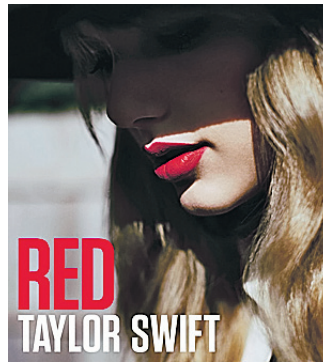
Rival Sons ●●●●●

„Head Down”

Plaati kuulates tekib küsimus: kas seda kõike pole juba eelmisel sajandil tehtud? Teisalt teebki just see mõnus, soe, külmavärinad tekitav nostalgia Rival Sonsist selle, mis ta on: headus ruudus.

Vaatamata sarnasusele Thin Lizzy või Led Zeppeliniga, pole tegemist lihtlase plagiaadi, vaid tõsiselt hea muusikaga, mida üha enam varjutavad lihakeidid tädid ja ratsustamist imiteerivad tühikargajad. On tõi, et iga naine tahaks, et ta mõnes sellises loos ajalukku läheks, ja iga mees tahaks sellises bändis mängida.

Maigi Varusk

POPP

Taylor Swift ●●●●●

„Red”

Taylor Swift valitseb maailma. Neiu neljas plaat müüb igas ilma-kaares. Ja seda teenitult: nii palju priimasid poplugusid järjest ühel albumil pole ammu kuulnud. Swift tõestab, et tänases popmasinavärgis on võimalik luua muusikat, mis leviks, mis ajas ei vana- ega mõju tehiskult. Tema laululoomisann on kadestamisväärt. Kantrimuusika taust on tajutav, aga väga mõnusalt ja elegantselt sobituvad mustrisse ka moodsa tantsumuusika vihjed. Näiteks nimiloo põhikäik (kuigi taustal kütab ikkagi bandžo). Eriti maitsekad pildid on tehtud ka albumi bukleti tarvis: naudingut jagub igale meelele.

Mart Normet

POPP

Carly Rae Jepsen ●●●

„Kiss”

Carly Rae tuli 2007. aastal Kana- da superstaarisaates kolmandale kohale ja nagu siinmailgi nähtud, ei peagi tingimata saadet võitma, et omada fänne, anda edukaid kontserte ja saada plaadileping. „Kiss” on neiu teine album, mis hüpleb plaadimasinas energiliselt ja sädelevalt. See on puhas popp muusika, mis kõlab nagu Taylor Swifti ja Katy Perry duetti, kuigi Carly ise nimetab oma mõjutajateks Bruce Springsteeni, Van Halenit, aga ka La Roux'd ja Robynit, mis on juba loogilisem. Jepsen on olnud ka kaheksa aastat noorema kaasmaalase kolleegi Justin Bieberi soojendusesineja.

Tiiu Laks

22. nov Salme Kultuurikeskus / 23. nov Rapla Kultuurikeskus / 24. nov Rannu Rahvamaja
27. nov Ugala Teater / 30. nov Salme Kultuurikeskus / 2. det Endla Teater
3. det Võru Kultuurimaja / 4. det Tamsalu Kultuurimaja / 5. det Kärkla Kultuurikeskus
6. det Keila Kultuurikeskus / 7. det Aruküla Kultuurimaja / 10. det Vanemuise Teater
14. det Haljala Rahvamaja / 18. det Salme Kultuurikeskus / Etenduste algus kl 19.00

MINA HAKKAN PEAMINISTRIKS

ERIC CHAPPELL (Inglismaa) komöödia kahes vaatuses

VANA BASKINI TEATER

Riigikogu liikmetele ja ministritele on Piletilevist pilet TASUTA!

KADRI ADAMSON, MARIKA KOROLEV, RAIVO RÜÜTEL, EGON NUTER, TÕNU KILGAS, RAIVO METS ja JANEK SARAPSON / Lavastaja j tõlkija: VELLO JANSON / Kunstnik: JAAK VAUS

85 häält kogus Eesti olümpiakomitee presidendivalimistel Neinar Seli, kelle esitas kandidaadiks 61 EOK liiget.

29 häält kogus Eesti olümpiakomitee presidendivalimistel Madis Kallas, kelle esitas kandidaadiks 15 EOK liiget.

2 asepresidenti, kes hakkavad järgmistel aastatel Eesti spordielu kujundama, on kahekordne murdmaasuusatamise olümpiavõitja Kristina Šmigun-Vähi ja senine EOK peasekretär Toomas Tõnise. Šmigun-Vähi pälvis 104 ja Tõnise 97 liikme toetuse.

14 täitevkomitee liiget on järgmisel neljal aastal uue presidendina Neinar Seli ettepanekul Peep Aaviksoo, Oliver Kruuda, Jüri Kõo, Sandor Liive, Hanno Pevkur, Edgar Savisaar, Urmas Sõõrumaa, Erich Teigamägi, Jaan Toots, Kaia Jäppinen, Mati Lilliallik, Jaak Salumets, Helir-Valdor Seeder ja Sven Sester.

EOK värskel asepresident Kristina Šmigun-Vähi: tähtis on jätta aega pere jaoks

Intervjuu

Pärt Talimaa
toimetaja

Kristina Šmigun-Vähi sõnul ei tooda suured summad veel olümpiavõitjat, on vaja leida ka säravasilmseid inimesi.

●● **Kristina, palju õnne Eesti olümpiakomitee asepresidendiks saamise puhul. Milliste ootustega sa uue ametikoha vastu võtad?**

Näen, et see on väga tore väljakutse, kuid ega ma täpselt tea, mida see töö endast kujutab. Minu jaoks on oluline, et mul jääks palju aega pere jaoks, kes on minu jaoks prioriteet number üks. Samas ei ole tegemist tööga, mis kestab hommikul kaheksast kuni õhtul kuueni. Nii ma nägingi, et olümpiakomitee asepresidendi tööle pühendudes jõuan tegeleda ka armsate lastega. Nõnda saigi otsus vastu võetud. Lisaks on Soosis tulemas taliolümpiamängud ja loodan, et saan esitada oma nägemuse ja oma kogemustega kaasa aidata.

●● **Millal tehti sulle ettepanek kandideerida asepresidendi kohale ja kui pika mõtlemisaja sa võtsid?**

Ettepanek tuli kuukene, võib-olla veidi rohkem aega tagasi. Muidugi tõrkusin alguses vastu, aga meelitati ära. Aga mitte Neinar Seli, vaid ühe teise inimese poolt.

●● **Milles sinu töö täpselt seisneb?**

Täna [eile] kuulsime presidendikandidaatide ettepanekuid selle kohta, mis peaks saama

Šmigun-Vähi tunnistab, et tõrkus esialgu kandideerimise vastu.

Foto: Rauno Volmar

nelja aasta jooksul tehtud. Aga need on kõik vaid lubadused ja nüüd tuleb neid täitma hakata. Nüüd ongi küsimus selles, kas president ja

talispord just parimas seisus. Mida annaks olukorra parandamiseks muuta?

Isegi kui on väga palju raha, ei tooda see veel olümpiavõitjat. Tuleb leida selliseid inimesi, kelle silm särab. Elus käibki kõik üles- ja allamäge, ka suusaspord käib all ära, et jälle üles tõusta.

●● **Aga tunned**

sa suusatamise olümpiavõitjana ka kuidagi erilist missiooni just talispordi paremale järjele aidata?

Mina vaataksin siiski tervikpilti: on alasid, mida kõiki peaks kergitama.

●● **Milliseid Eesti spordi kitsaskohti sa veel esile tooksid?**

See on pigem küsimus presidendile.

●● **Kui vaadata juba veidi tule-**

vikupole, siis kas nelja aasta pärast võiksid juba olla ise valimis kandideerima Eesti olümpiakomitee presidendiks?

Mine tea. Elu on mulle õpetanud, et *never say never* [ära iialgi ütle ei iial].

●● **Lõppenud valimiste üheks märksõnaks võib pidada kahe kandidaadi võitlust, mis tekitas debativõimaluse. Kuidas sa iseloomustaksid Madis Kallase kandideerimist?**

Ma arvan, et see oli väga hea, et Madis kandideeris. ●

Täna Delfi Spordis: uudised, fotod ja videod otse Hispaania rallilt kohapealt!

Mind jälgitakse päris tõsiselt

Kommentaari

Neinar Seli
EOK uus president

Valimised on seljatanud, nüüd hakkab peale tegelik töö, nii et mulle tuleb tõesti õnne ja jõudu soovida, et kogu lubatud programm ellu viia. Surtun sellesse tõsiselt. Ja usun, et mind jälgitakse ka päris tõsiselt. Kuid see on vaid kasulik, kui kuklasse hingatakse.

Kindlasti ei saa minust täiskohaga presidenti selles mõttes, et mul on kohustusi, mida pole võimalik teistele delegerida. Mul on ettevõtted, kuid need ei rõõvi mult palju aega. Täna sel päeval võtavad palju ajaressurssi ära ka MTÜ-d, kus ma olen tegev, ja nende juurest hakkavad nüüd end taandama. Näiteks jahimees-

te seltsist, Eesti kaitsetööstuse liidust ja kindlasti Tartu Kalevist, mida edasi juhtides tekiks huvide konflikt.

Ühtegi tööd ei saa teha ilma pühendumiseta ja eriti sellist vastutusrikast tööd, nagu on Eesti olümpiakomitee presidendil amet. Olin endas kindel, kuid mitte valimistulemustes. Need üllatasid mindki, kuid samas annavad väga hea positsiooni ja signaali, et pean valimisluhadusi väga tõsiselt täitma hakkama.

Kõige olulisem ja kiirem ülesanne on pärast hasartmängumaksu laekumise vähenemist taastada stabiilsus. Teiseks peaks nii betooni kui ka spordiüritustesse tooma rohkem Euroopa raha ning kolmandaks kaasama senisest rohkem rahvusvahelise olümpiakomitee toetajaid. ●

Valimistes ma pettunud ei ole

Kommentaari

Madis Kallas, Saare maakorralduse spordinõunik

Ma ei ole valimistes pettunud, kuigi hääl tuli oodatust mõnevõrra vähem. Samas, 29 häälega võib rahule jääda, eriti kui mõelda, mis jõudude vastu ma püüdsin Eesti spordielu muuta. Teadsin ette, et salajane hääletus jättis mulle omad võimalused.

Miks seekord nii läks? Usun, et lõppude lõpuks ei olnud oluline minu vanus, millest on palju räägitud. Võib-olla ei olnud meie spordirahvas muutusteks valmis. Minu programmile ei heidetud midagi ette, aga min-

gid tegurid hakkasid lõpuks mängima.

Minu kandidaadid täitevkomiteesse oleksid olnud Õnne Pollisinski, Aleksander Tammert, Sandor Liive, Erich Teigamägi, Kaia Jäppinen, Aivar Pohlak, Rein Halljand, Lauri Luik, Jüri Kõo, Heiti Hääl, Helir-Valdor Seeder, Mati Lilliallik, Hanno Pevkur, Reet Palm ja siis asepresidendi kandidaadid Erki Nool ja Urmas Sõõrumaa. Soovisin kaasata nii õppejõude, treenereid, sportlasi, ärimehi kui ka poliitikuid. Edasi soovin Saaremaal töötajad korda ajada, praegu oli paaripäevane sunnitud puhkus. Selle aasta lõpuni teen oma tööd edasi. ●

Olümpiakomitee sai kuuenda presidendid

Eile valiti 1923. aastal loodud Eesti olümpiakomiteele uus juht. Järgmised neli aastat valitseb Neinar Seli.

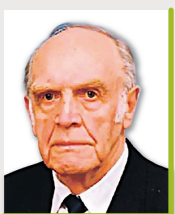
Karl Friedrich Akel

- Juhtis EOK-d 1924–1931
- Toonane välisminister
- Lõpetanud Tartu ülikooli arstiteaduskonna
- 1928–1932 Eesti esindaja ROK-is
- Punavõim hukkas Akeli 3. juulil 1941

Johan Laidoner

- Juhtis EOK-d 1931 kuni elu lõpuni
- Toonane sõjavägede ülemjuhataja
- Lõpetanud Vilno sõjakooli
- 1924–1931 oli EOK abiesimees
- Suri 13. märtsil 1953

Arnold Green

- Juhtis EOK-d 1989–1997
- Varasem välisminister
- Lõpetanud Moskva kõrgema parteikooli ajakirjandusosakonna
- Tallinna 1980. a purjeregati läbiviija ja vastutaja
- Suri 4. novembril 2011

Tiit Nuudi

- Juhtis EOK-d 1997–2001
- Oli tänava sügiseni Paulig Balticu juhatuses esimees
- Lõpetanud Tallinna tehnikaülikooli insener-ökonomistina
- Spordiliikumises tegutses aastast 1982

Mart Siimann

- Juhtis EOK-d 2001–2012
- Varasem televisioonijuht ja peaminister
- Lõpetanud Tartu ülikooli filoloogi-psühholoogia
- Kujundas spordielu enam kui kümne aasta jooksul
- Siirdub elama Helsingisse

Neinar Seli

- Juhib EOK-d alates 2012. aastast
- Lõpetanud Tartu ülikooli kehakultuuriteaduskonna, bioloogiakandidaat
- Äriees, endine riigikogu liige. Juhtinud varem kergejõustikuliitu

KETTAHEITJAT ÄHVARDAB ELUAEGNE VÕISTLUSKEELD

Naiste kettaheite valitsev maailmameister Darja Pištšalnikova (27, Venemaa) võib saada eluaegse võistluskeelu ning kaotada Londoni olümpiamängude hõbeda, sest WADA teatel näitas

dopinguproov anaboolsete steroidide kasutamist. Pištšalnikovat karistati enne Pekingi OM-i dopinguprooviga manipuleerimise eest kahe aasta ja üheksa kuu pikkuse võistluskeeluga. **Delfi**

KAOTUS HOKIS

Eesti meeste jäähokikoondis alustas Sotši OM-i valikturniiri kaotusega, kui jäi 0 : 8 (0 : 1, 0 : 3, 0 : 4) alla Poolale. Eesti tegi mängu jooksul kõigest üheksa pealeviset vastaste 63 vastu. **ERR**

RAADIK SAI LEPINGU

KK Pärnu tšenter Rain Raadik, kelle keskmised näitajad Balti liigas on 18,3 punkti ja 15,0 lauapalli, sõlmis kaheaastase lepingu Prime Athlete Managementiga. Agentuuri kuulub ka Sten-Timmu Sokk. **Delfi**

ANDRES TOOBALI VIGASTUS

Alanud hooajaks Prantsusmaa esiliiga klubisse Canteleu Maromme siirdunud Andres Toobali hooaeg lõppes oodatust kiiremini: selgus, et tal on puusaliiges pesast väljas. **Volley.ee**

Foto: Timo Anis

Tänak on Hispaanias hea koha peal väljas

Ralli. Ott Tänak valis täna algavaks Hispaania ralliks endale seitsmenda stardinumbri ja oli seejuures eilehommikuse kvalifikatsiooni järgi kaheksas mees 14-st, kes endale järjekorranumbri võttis. Eranditult kõik piloodid eelistasid tagumisi stardinumbreid.

„Rajal on palju lahtist kruusa. Tagumistel meestel on seetõttu eelis,” rääkis Tänak

pärast Barcelonas toimunud ralli avatseremooniast. „Õõsel lubab õnneks vihma, see teeb hommikused katsed mõnevõrra lihtsamaks.”

Teisipäeval ja kolmapäeval said piloodid kõik ralli kiiruskatsed kaks korda läbi sõita. Tänak loodab, et järgmised kolm päeva sujub kõik viperuseta. „Alati võib mõni viga sisse jääda. Kõik on inimesed,” nen-

tis ta ning tunnistas, et ei lähe rallit pelgalt läbi sõitma, vaid püüab ikka võimalikult kõrget kohta. „Olen ikka koha peal väljas. Suurt pinget ei tunne. Aasta viimane ralli – tuleb, mis tuleb. Koht kuue hulgas rahuldaks mind kindlasti.”

Delfi ja Eesti Päevaleht vahendavad rallit pildis, videos ja tekstis kolmel päeval kohapealt. **Gunnar Lehest, Barcelona**

MEISTRITE LIIGA, 4. VOOR

E-GRUPP

Juventus – Nordsjælland 4 : 0 (3 : 0), **V: 6.** Claudio Marchisio, **23.** Arturo Vidal, **37.** Sebastian Giovinco, **75.** Fabio Quagliarella; **Chelsea – Donetsk Šahtar** 3 : 2 (2 : 1), **V: 6.** Fernando Torres, **40.** Oscar, 90.+4. Victor Moses – 9., **47.** Willian. **Tabeliseis: 1.** Šahtar 7 punkti, **2.** Chelsea 7, **3.** Juventus 6, **4.** Nordsjælland 1

F-GRUPP

Valencia – Borissovi BATE 4 : 2 (2 : 0), **V: 26.** Jonas, **29.** pen. Roberto Soldado, 51., **86.** Sofiane Feghouli – **53.** Renan Bressan, **83.** Dmitri Mozolevski; **Müncheni Bayern – Lille** 6 : 1 (5 : 0), **V: 5.** Bastian Schweinsteiger, 18., 28., **33.** Claudio Pizarro, **23.** Arjen Robben, **66.** Toni Kroos – **57.** Salomon Kalou. **Tabeliseis: 1.** Bayern 9, **2.** Valencia 9, **3.** BATE 6, **4.** Lille 0

G-GRUPP

Benfica – Moskva Spartak 2 : 0 (0 : 0), **V: 55., 69.** Oscar Cardozo; **Celtic – Barcelona** 2 : 1 (1 : 0), **V: 21.** Victor Wanyama, **83.** Tony Watt – 90.+1. Lionel Messi. **Tabeliseis: 1.** Barcelona 9, **2.** Celtic 7, **3.** Benfica 4, **4.** Spartak 3

H-GRUPP

CFR Cluj – Galatasaray 1 : 3 (0 : 1), **V: 53.** Modou Sougou – 18., 61., **74.** Burak Yilmaz; **Braga – Manchester United** 1 : 3 (0 : 0). **Tabeliseis: 1.** Manchester United 12, **2.** Galatasaray 4, **3.** Cluj 4, **4.** Braga 3

Koondis alistas kõrbekuumuses mängides Omaani

Jalgpall

Eesti jalgpallikoondis alustas aastalõpu sõprusmängude kahemängulist turneed edukalt, alistades võõrsil kõrbekuumuses mängides võorustajamaa Omaani vutikoondise. Kuigi suure osa kohtumisest pidi Eesti mängima kaotusseisus, siis pärast seda, kui Abdul Aziz Al Miqbali Omaani 17. minutil juhtima viis, pidas Eesti võorustajate rünnakutele kenasti vastu, kuigi ise rünnakusse tegelikult lülituda ei suutnudki.

Meeskonna peatreener Tarmo Rüütli nentis telefoni teel Omaanist, et kuumus ja vedelikupuudus tegid oma töö. Tema sõnul tekitasid mängijad kahjuks endale ise probleeme. „Kui teravusi ei loo, siis pole võimalik hakata ka oma mängu peale suruma,” nentis ta.

Pöörde tõi mängu alles Taavi Rähni mängulülitumine 82. minutil. Tavaliselt keskkaitstes tööd rügav pallur oli seekord tõhusalt abiks rünnakutel: just

tema peaga antud söödu vormistas Henri Anier 85. mänguminutit hiljem avanes eestlastel taas võimalus ja nad ei jätnud seda kasutamata: debütant Andre Frolovi antud nurgalöögi suunas peaga väravasse Gert Kams. „Väravad tulid selgelt tänu Rähni heale peamängule,” tunnustas Rüütli. „Rähnalt superesitus!”

Platsile said ka kõik viis kaasa olnud pallurit, kes ei ole varem koondisesärki kanda saanud. „Ma ei pettunud kelleski, kõik mängisid oma tase välja. Laienes see mängjatering, keda võin kaasata järgmise aasta kohtumistesse.”

Aet Süvari

TULEMUS

OMAAAN–EESTI 1 : 2 (1 : 0)

Väravad: 17. Abdul Aziz Al Miqbali – **85.** Henri Anier, **88.** Gert Kams

MILLAL SINA VIIMATI AASTAPREEMIAT SAID?

NÜÜD SEE TULEB, SÕLTUMATA SINU TÖÖTULEMUSTEST!

SKY PLUS JA TEZ TOUR TEEVAD VIELE RAADIOKUULAJALE KOOS KAASLASEGA VÄLJA KÕIK HINNAS PUHKUSEPAKETI EGIPTEUSES!

LOOSIS OSALEMISEKS SAADA SÕNUM NUMBRILE 1505 MÄRGUSÕNAGA PREEMIA, LISA OMA NIMI JA VANUS. SÕNUMI HIND ON 95 SENTI. LOOSIMISED RAADIOEETRIS ALATES 12. NOVEMBRIST.

WWW.TEZTOUR.EE

WWW.SKYPLUS.FM KUULA SKY PLUSI KA INTERNETIS

KUULA LIVE

ARGO

BEN AFFLECK
BRYAN CRANSTON ALAN ARKIN JOHN GOODMAN

FILM OLI VÄLJAMÖELDIS, MISSIOON OLI TÕELINE.

PÕHINEB AVALIKKUSE ETTE TOODUD TÕSILOO

Saal 8 11:45 14:20 19:05 21:40

KOPLI KINOKOMPAANII esitleb AIN MÄETSATSA film

DEEMONID

TAMBET TUISK ENE JÄRVIS
AIN LUTSEPP EVELIN VÕIGEMAST

KOPLI KINOKOMPAANII

Saal 2 18:30 (v.a. N)
Saal 4 15:40 22:25 (v.a. E-N)
Saal 6 13:50 18:40 (ainult N) 21:10

videoviku saaga

koidukuma

KINODES 16. NOVEMBRIST

PILETID MÜÜGIL!

FILMI "ALICE IMEDEMAAL" LAVASTAJALT

PERE

007 SKYFALL

Saal 1 11:50 14:55 18:20 (v.a. T) 21:30

Saal 2 12:20 15:20 21:00 N-21:50

Saal 10 11:30 14:30 17:30 20:30

A.Le Coq Sviit 18:10 (ainult L) 21:20 (ainult L, P, T)

VAPPER JOCK

Saal 3 2D eesti keeles! 13:20 (v.a. L)

ZAMBESIA

Saal 3 2D vene keeles! 11:20 13:15

Saal 3 3D 13:20 (ainult L) 17:40

Saal 5 3D 11:30 15:30 20:00 (v.a. L)

FILMIDE SHREK JA KUNNI KÜ LOOJATELT

VIIS LEGENDI

ALATES 30. NOVEMBRIST

HOTELL TRANSILVAANIA

Saal 3 2D eesti k.! 15:25 (ainult L)
Saal 6 3D eesti keeles! 11:40
Saal 6 3D vene keeles! 16:20

AJASÖLM

Saal 3 21:55

LOOTUS TÄRKAB

Saal 4 11:25 18:05

RÕÕVITUD 2

Saal 4 13:35 20:20 (v.a. E-N)

1+1

Saal 5 17:35

VIDEVIKU SAAGA MARATON I-IV

Saal 4 MS12 20:20 (ainult E-N)
E - N IGA PÄEV ÜKS OSA!

SEENELKÄIK eesti keeles, venek subtl!

Saal 5 22:00 (L - 22:05)
Saal 7 16:05 20:20 (v.a. L, E)

Coca-Cola PLAZA

www.forumcinemas.ee
wap.forumcinemas.ee

INFO TELEFONILT 1182

VÕI SEES

Saal 5 20:00 (ainult L)
Saal 7 11:35 (v.a. P) 18:15 (v.a. L, E) 22:25 (v.a. L)

MET OOPER: OTHELLO

Saal 1 19:00 (ainult E)

PAHAENDELINE

Saal 6 18:45 (v.a. N)
Saal 7 13:40 (v.a. P)

MET OOPER: TORM

Saal 7 12:00 (ainult P) 20:00 (ainult L)

NT LIVE: TIMON ATEENAST

Saal 7 19:00 (ainult E)

RÄPANE AMET

Saal 8 16:55

SÕOST

Saal 9 14:25

SEITSE PSÜHHOPAATI

Saal 9 12:00 16:25 18:50 21:15

*A.Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00
Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A.Le Coq Sviit E-N pilet 17€. R-P pilet 21€

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

DEEMONID
TAMBET TUISK ENE JÄRVIS
AIN LUTSEPP EVELIN VÕIGEMAST

12:50 19:15 21:20

7 PÄEVA HAVANNAS
BENICIO DEL TORO
PABLO TRAPERO
JULIO MEDEM
ELIA SOLEMAN
GASPAR NOE
JOAN CARLOS TABLO
LAURENT CANTET

12:20 19:15

Prantsuse dokumentaalfilmide nädal:
François Truffaut, autobiograafia 19:00

Zambesia - 2D versioon, eesti keeles	11:00	Albert Nobbs	14:40
Seenelkäik	11:00	Eestlanna Pariisis	14:50
Ja kui me elaksime kõik koos?	12:40 17:00	7 päeva Havannas	16:45 21:00
Deemonid	12:50 19:15 21:20	François Truffaut, autobiograafia	19:00

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS SÕPRUS:

KINO
»SÕPRUS«

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

PARIS KINO - AASTAST 1955

THE BIG LEBOWSKI
FROM THE CREATORS OF

19:30

Deemonid 17:00 | 21:45

Movembri vuntsikino: Suur Lebowski
Kõigile vuntsikandjatele pilet 2,5 € ! 19:30

Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

Elion

Vabadus nautida

JÕULUJAZZ

29.11 19.00 Nokia Kontserdimaja

YOUN SUN NAH
Quartet (Korea)

www.jazzkaar.ee

Piletid Piletilevi ja TicketPro müügikohtades.
Jazzkaare info 6660030 ja piletid@jazzkaar.ee

Piletid soodsad 4. novembrini!

ERGO

MY CITY HOTEL
TALLINN ****

KUULUTUSTE TELLIMINE

Eesti Ekspressi, Maalehte ja Eesti Päevalehte nüüd ühest kohast!

See on imelihtne - vali leht, kirjuta tekst ja tasu internetipangas!

kuulutus.lehed.ee

EESTI EKSPRESS Maaleht Eesti Päevaleht

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

14. november kell 18.00

SÕNA ON LIND

Eesti PENI kirjandusõhtu.

ESITUSELE TULEB KEELATUD JA VANGISTATUD KIRJANIKE LOOMING:

ARTUR ALLIKSAAR, JOHNNY B. ENN UIBO.
Esitletakse raamatusarja "PENI raamatu-kogu" esimest raamatut, bosnia-kanada luuletaja Goran Simići kogu "Kui sured nagu kass" (tlk Kätlin Kaldmaa, kirjastus Kite).
Esinevad Peeter Sauter, Tiina Laanem, Igor Kotjuh, Doris Kareva, Kätlin Kaldmaa

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1 euro

!!!! Eesti Kontsert

R 9. november kell 19
Saka mõis
L 10. november kell 18
Tallinna raekoda
P 11. november kell 16
Vanemuise kontserdimaja

EDUARDO FERNÁNDEZ
(Uruguai, kitarr) Koostöös festivaliga Fiesta de la guitarra

L 10. november kell 16 Väravatorn
Ärka, lõunatuul

HORTUS MUSICUS
Kunstiline juht Andres Mustonen
Kreeka, Türgi, Egiptuse ja israeli traditsiooniline muusika

Info tel Tallinnas 614 7760, Tartus 737 7537,
Pärnus 445 5800, Jõhvis 33 42 000, www.concert.ee

TALLINNA LINNATEATER

Härra Biedermann ja tulesüütajad
12., 13., 14. novembril 19.00

Keti lõpp
5., 6. detsembril 19.00

Ma armastasin sakslast
10., 11. detsembril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

TIPOLIIN KINNISVARABÜROO

VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

OSTAME - MÜÜME - ÜÜRIME

TEIE KINNISVARA

- Kiire ja korrektnie vormistamine.
- 15 a. töökogemus.
- Konsultatsioon tasuta!**

VEO- ja KOLIMISTEENUS

VERJA KOLIMISTEENUS

NORDECON

Elion

Vabadus nautida

Jazzkaar

tähtsündmus

CHICK COREA TRIO

18

Chick Corea, Christian McBride & Brian Blade

14.11 19:00 NOKIA KONTSERDIMAJA

JUBA JÄRGMISEL KOLMAPÄEVAL!

Piletid Piletilevi ja TicketPro müügikohtades. www.jazzkaar.ee

ERGO

Eesti Päevaleht

MY CITY HOTEL

Olympic Casino ja Maarja küla kutsuvad:

heategevuskontserdid

Kuula, palun!

12. novembril kell 18 Tallinnas Vene teatris

18. novembril kell 18 Tartus Vanemuise suures majas

Lenna Kuurmaa

Märt Avandi

puhkpillikvintett

REVAL WIND

ja sõbrad:

Sandra Uusberg

Uku Uusberg

Maria Soomets

Karin Tammaru

Marin Mägi

Marta Laan

Robert Annus

Andero Ermel

Karol Kuntsel

Bonzo

Priit Strandberg

CASINO OLYMPIC

MAARJA KÜLA

www.maarjakyla.ee

Maarja Küla toetuspiletid on müügil Piletimaailma ja Piletilevi müügikohtades üle Eesti ning Vanemuise ja Vene teatri kassades

Tartu

VANEMUISE

Greif

SAALIBAR

EAU

Volga

MARTELL

Eesti Ekspress

ATLANTIS

Eesti Päevaleht

JCDecaux

Postimees

Legendaarne

jääger Jaak Mosin:

tütar palus, et

ma Edgarit

maha ei laseks!

EE Gurmees

Ülevaade Eesti

50 parimast

restoranist

Kibe tõde: erinevalt teistest

ELi riikidest jätab Eesti oma

elanikud elektriturul kaitseta

8. november 2012

EESTI EKSPRESS

KÕIK

SAAVAD

RAHA!

Holmes & Meyers annab metsaomanikule iga meie raiutud tihumeetri eest 1 € reisiraha.

Ostame kasvava metsa raieõigust. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.

Eripakkumine! Pakume lepiku eest head hinda.

HOLMES & MEYERS

Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620

e-post info@holmesmeyers.eu

Teenused

- KAARDID ENNUSTAVAD Tel 900 1727 24 h, h 1,09 €/min www.ennustus.ee
- NÕUANDELIIN tel 900 5020. Kui elumure vaevab ja vajad hingeabi, anname soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise küsimustele. Kõne hind 0,97 €/min.

Ost

- Aigrette Antiik ostab ja hindab vanu münte, maale jne. Tel 509 1500.
- Reval Antiik ostab vanu maale, münte, kuld- ja hõbeesemeid, märke, mööblit, raamatuid, jms. Pakkuda võib kõike, mistundub olevat vana. Müüri vahel 2, 6440747, 511 8825

Müük

- Müüa lõhutud kuivad ja toored kütepuud. Info 509 2933.
- Müüki tuli suures koguses kvaliteetset kasutatud kontorimööblit. Tähetorni 21-j Tall. E-R 10-17 APUNES OÜ
- Müüme toidukartulit, transpordivõimalus. Info www.koseagro.ee; tel 5346 9092 või 506 6529.

Tervis

- Uus ja eksklusiivne massaažisalong ootab lõõgastavale massaažile. Tel 5382 0188.

Laen

- Laen kinnisvara tagatisel. AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenud.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Teated

- Saue Vallavalitsus teatab: Saue vallavalitsus kehtestas 6.11.2012 korraldusega nr 798 Alliku külas Puusepa (katastritunnus 72701:002:0065, suurus 1,023 ha, sihtotstarve elumumaa 100%) kinnistu ja lähiala detailplaneeringu, eesmärgiga kinnistu kruntimine kaheks elumumaa sihtotstarbega kinnistuks ning määrata ehitusõigus uue üksikelamu ja abihoonetel rajamiseks. Kinnistu on hoonestatud, millel asub üksikelamu koos abihoonetega.
- HANKETADE – pinnasereostuse

likvideerimine. HIMS Investments OÜ kutsub osalema hankelendise Keila tekstiilivabriku territooriumil (Keila, Tuula tee 5) leiduva pinnasereostuse likvideerimiseks. Hankedokumentide väljastamine toimub e-maili teel, saates vastavasisulise päringu hans@gsmvalve.ee. Pakkumise esitamise tähtaeg on 26.11.2012 kl 12:00.

Äriteenus

- Teade soojuse ostmisest: Aktsiaselts Võhma ELKO soovib sõlmida pikaajalise lepingu soojuse ostmiseks kaugküttevõrgust taastuvatest energiaallikatest toodetud soojuse osakaalu suurenemise ja soojuse hinna vähendamise eesmärgil. Võrk asub Võhma linna kaugküttepõrkonas. Vajalik võimsus kuni 0,6 MW, tootmismahd kuni 5 GWh. Palume infot küttevõrgu läheduses plaanitavate soojuse tootmise käitiste kohta, mille opereerija soovib sõlmida lepingu soojuse müügiks. Tingimused on esitatud Võhma linna kodulehel www.vohma.ee Teade on avaldatud üksnes informatsiooni kogumise eesmärgil, ei ole avaliku konkursi väljakuulutamise ega pakumuse lepingu sõlmimiseks. Konkursi korraldamise või lepingu sõlmimise otsuse teeb ettevõtte lahtuvalt laekunud teabest kavandatavate käitiste kohta.

KUULUTUSTE TELLIMINE

Eesti Ekspressi, Maalehte ja Eesti Päevalehte nüüd ühest kohast!

kuulutus.lehed.ee

Eesti Ekspress Maaleht Eesti Päevaleht

SULEV ORGSE

05.01.1936 – 05.11.2012

Sinu viiul vaikinud, kuid meie südameis heliseb see edasi

Kursusekaaslasel konservatooriumi päevilt

Lahkunud on meie kallis ema, vanaema ja vanavanaema

VILMA PRITS

25.01.1922 – 01.11.2012

Pojad Heiki, Paavo ja Ahti peredega

Ärasaatmine 10. skp. kl 12 Rapla kirikus

Sügav kaastunne perekond Valingule kalli ema ja isa, vanaema ja vanaisa kaotuse puhul

VAIKE JA VELLO VALING

Ebba perega

Avaldame sügavat kaastunnet Lumme Sooväljale

EMA

surma puhul

AS Miiduranna Sadam

Avaldame sügavat kaastunnet Ene Pungasele isa

KARL -VOLDEMAR PUNGASE

kaotuse puhul

Kolleevid Neste Eesti AS-ist

Mäletame sügava kurbusega ja avaldame kaastunnet perele

ARVI THEMAS

kaotuse puhul

Töökaaslasel OÜ Savitonist

Leiname kauaaegset töökaaslast

VELLO VALINGUT

Avaldame siirast kaastunnet Vaido Valingule perega, kalli ema ja isa traagilise surma puhul

Ärasaatmine 10. nov. kl 14 Rannamõisa kirikus

Töökaaslasel Strantum OÜ-st ja Tabasalu Spordikompleksist

Teatame kurbusega, et on lahkunud kallis ema ja vanaema

KERSTI HINT PAIMLA

20. VI 1950 - 3. XI 2012

Leinab poeg perega

Mälestame kallist kursusekaaslast

LIA SIIBOLDIT

14.11.1926 – 6.11.2012

1951.a. TPI lõpetanud keemikud

Hüvasti, kallis isa ja vanaisa

VIKTOR PEDASON

29.05.1940 - 06.11.2012

Hüvastijätt laupäeval, 10. nov. kl 11 Liiva kalmistu kabelis

Leinavad tütre perega

Südamlik kaastunne öde Kadri Siimerile, lastele ja lastelastele abikaasa, isa ja vanaisa

ENN SIIMERI

kaotuse puhul

öde Anne perega

On lahkunud meile kallis abikaasa, isa, vanaisa

ENN SIIMER

25.04.1936 – 07.11.2012

Leinavad omaksed

Hüvastijätt on laupäeval 10. nov. kl 12 Kaarli kirikus

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Holby City haigla (Inglise 2001)
09.55 Terevisioon*
11.55 MI*
12.25 Dianne Reeves Avo Sessioni festivalil (Šveitsi 2010)
13.25 Ilus maa: Ausalt maaparandu-sest*
13.35 Ajalik ja ajatu: Püha Maa, juudid ja Jeesus, 8 (subtiitritega)*
14.05 Terve Eesti, 9/10*
14.35 Kapital*
15.00 Metsapeatus, 7/10*
15.35 Reisile minuga: Potsdam pärast sõda*
16.00 Holby City haigla (Inglise 2001)*
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13 (Eesti 2004)
17.40 Südameasi: Igal koeral oma päev (Inglise 2005)
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
19.35 27: Käed ja jalad
20.05 Perepidu: Perekonnad Visk ja Raudsepp
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kaadris: Lurich
22.00 Lurich (Eesti 1983)

23.20 Pealtnägija*
00.05 Südameasi: Igal koeral oma päev (Inglise 2005)*
00.55 Ringvaade*
01.32 ERR-i uudised

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 377
06.45 Joonissari Multimaania
07.10 Joonissari Kasskoer: Kõik Kassist
07.35 Joonissari Pisipõnnide seiklused: Härra Populaarse vinged reeglid
08.00 Reporter*
09.00 Ettevaatust inglīga*, 179
10.00 Talisman*, 99
11.00 Kodus ja võõrsil*, 5368
11.30 Heeringas Veenuse õlal*
12.00 Minu mees suudab!*: Hooaja viimane!
13.30 Team Knight Rider: E.M.P
14.30 Komissar Rex: Täiuslik mõrv
15.30 Punased roosid, 378
16.30 Talisman, 100
17.30 Ettevaatust inglīga, 180
18.30 Kodus ja võõrsil, 5369
19.00 Reporter
20.00 Kuldvillak
20.35 Galileo
21.30 Kelgukoerad
22.30 Unustamatu: Kuldne lind
23.25 Mängufilm Hirmude öö: Tulnukad põrgust (Alien Raiders, USA 2008)
01.10 Mängufilm Hübrid (USA/Kanada/ Prantsusmaa 2009)
02.55 Hea naine*: Lahkuminekud

03.40 Reporter*
04.30 Superbad - ülikõva! (USA 2007)

TV3

06.15 Beyblade: metallisandad
06.37 Pop Pixie
06.50 Pop Pixie
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Beyblade: metallisandad*
07.55 Kaunis Lola, 49*
08.55 Kirgede torm, 1504*
09.55 Vaprad ja ilusad, 6344*
10.20 Võimalik vaid Venemaal, 2*
10.50 Top Shop
11.05 Öhtusöök viiele 4, 19*
11.35 Kõige naljakamad koduvideod*
12.05 Valgekrae 1, 12:
13.00 Kättemaksukontor, 1*
14.00 Selgetnägijate tuleproov 6, 10*
15.00 Vaprad ja ilusad, 6345
15.25 Selline on elu!
16.25 Kaunis Lola, 50
17.25 Kirgede torm, 1505
18.30 Kõige naljakamad koduvideod
19.00 Seitsmesed uudised
19.30 Öhtusöök viiele 4, 20
20.00 Teekond iseendani, 10
20.30 Randevuu
21.30 Castle 2, 14: Kolmas mees

22.30 KINO3: Vampiirid imevad (USA 2010, paroodia)
00.10 Kõik müügiks, USA 1998
02.23 TV3play.ee uudised
02.25 Surmavaikus (USA 2007)
04.00 Selline on elu!*
04.50 Öhtusöök viiele 4, 20*
05.15 Seitsmesed uudised
05.40 Kirgede torm, 989

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Kiisu Miisu enneolematud seiklused (Inglise 2010)*
07.20 Beni ja Holly väike kuningriik (Inglise 2008)*
07.30 Stella ja Sam (Kanada 2011)*
07.50 Tule õue!*
08.20 Lastetuba*
08.30 Kalailm, 22/29*
09.00 Ringvaade*
10.05 Jüri Üdi klubi*
11.00 Tõestisündinud lugu. Punaparun (Soomes 2009)*
11.30 ERR-i uudised
16.35 Smallville (USA 2006)*
17.15 Smallville (USA 2007)*
18.00 Muumioru lood (Kanada/Prantsuse 1996)
18.20 Maša ja karu: Peitsumäng ei ole nõrkadele (Vene 2012)
18.30 Lastetuba: Meisterdame Mariga
18.45 Suursilm: Väike Uhuu on täpiline (Inglise 2003)
18.55 Beni ja Holly väike kuningriik (Inglise 2008)
19.05 Stella ja Sam: Rohutirtsu kodu (Kanada 2011)
19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles)
19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles)
20.00 Uus Ajastu. Dokkaader Päikesest sõonuks (Kanada 2010)
21.00 Loorja kõrged kontsad, 1/6: Katar (Taani 2008)*
21.30 Päikesesüsteemi seitse imet, 3/5 (Inglise 2010)
22.20 Erica (Kanada 2009)*
23.05 Troonide mäng, 9/10: Baelor Önnis (USA 2011)*
00.00 Eesti TOP 7*
00.48 ERR-i uudised

Kanal 11

05.45 Talisman, 12
06.35 Peremees otsib perenaist*
07.25 Saint Tropez
08.30 Doktor Oz*
09.25 Doktor Oz
10.20 Ellen*
11.15 Superlapsehoidja*
12.10 Top Shop
12.25 Lihtne, kiire, maitsev!*
12.55 10 aastat nooremaks USA*
13.25 Piinlikud kehad*
14.20 Tee õnnele, 479
15.15 Tee õnnele, 480
16.10 Superlapsehoidja
17.05 Naistekliinik, 25
18.00 Doktor Oz
19.00 Peremees otsib perenaist
20.00 Ellen
21.00 Ilusad valed (Prantsusmaa 2010)
23.00 Allilma emandad, 11
00.00 Reporter
00.50 Naistekliinik*, 25
01.40 Peremees otsib perenaist*
02.30 Saint Tropez*
03.25 Doktor Oz*
04.10 Doktor Oz*
05.00 Reporter*

TV6

06.00 Hommikuraadio
09.00 Seitsmesed uudised
09.30 Kodu keset linna 1, 61
10.00 Kutsuge Cobra 11 1, 15
11.00 Klient
13.30 Kodu keset linna 1, 62
14.00 Brigaad 3 1, 13
15.00 Kutsuge Cobra 11 1, 15
16.00 Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 5
16.30 Kälimehed 4, 3
17.30 Kutsuge Cobra 11 1, 16
18.30 Simpsonid 14, 3
19.00 Perepea 1, 3
19.30 Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 6
20.00 UUS HOOAEG! Moodne perekond 3, 1
20.30 Simpsonid 14, 3
21.00 X-Factor, 13
22.45 X-Factor, 14
23.35 Paljalt naljakas 1
00.05 KINOÖHTU: Peoloomad 3:
02.00 Langev taevast 1, 5
02.55 Hommikuraadio
05.00 Kodu keset linna 1, 62
05.25 Seitsmesed uudised
05.50 Uudistemagasin

Kanal 12

06.30 Rannavalve: **07.20** Adrenaliinisõltlane Jack Osbourne*
08.10 Teolt tabatud*
09.00 Reporter
10.00 Galileo*
10.30 Nokitsejate suur võidusõit*
11.00 Jututuba
13.50 Kloun*
14.45 Walker – Texase korralvalvur*
15.35 Teolt tabatud
16.25 Merepatrull
17.15 Kloun, 1
18.10 Walker – Texase korralvalvur
19.00 Tuvikesed*
19.30 Tuvikesed*
20.00 Galileo
20.30 Köögikubjas
21.00 Kaks ja pool meest*
21.30 Kuulsuste surmaheitlus
22.00 Kreisid reisid
22.30 Kliktähed
23.00 Duudsonid: Jõuluvana abilis
23.30 Adrenaliinisõltlane Jack Osbourne, II
00.25 Kaks ja pool meest
00.50 Tuvikesed
01.15 Tuvikesed: **01.40** Night Chat
05.00 Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Sinu suhted teistega on emotsionaalsed. Ühtlasi kipud olema kriitiline ja kannatamatu. Raske pingutus ega ohtlik töö pole soovitatav – nihestuste ja trauma oht.

SÕNN Sobiv päev kõige nautimiseks just meelelise mõttes. Oled tundlik kaaslane ja oskad näha oma partneri parimaid omadusi.

KAKSIKUD Mõnda asja on sul raske ette näha. On teada, et liigne vaimne töö väsitab. Niisiis sobib ka mõõdukas füüsiline tegevus.

VÄHK

Rohkesti on suvalist sebmist, infomüra, ootamatuid kohtumisi või külskärke. Hästi edeneb nii raske vaimne töö kui ka loominguline tegevus.

LÕVI Asjade-esemete aura avaldab sulle nüüd tugevat emotsionaalset mõju, mistõttu võid osta midagi ilusat, kuid mõttetut. Teisel tasandil võid mõista, mis on sulle tegelikult tähtis.

NEITSI

Elad kas mälestustes või unistustes, aga kõige parem oleks elada hetkes, olla kohal, tunda elust sõna otseses mõttes rõõmu.

KAALUD Nüüd võivad sind mõjutada alateadlikud hirmud või vanad mõttemustrid. Võid muuta tõrjuvaks uute väljakutsete vastu, eelistades *status quo*'d.

SKORPION Kas kõik või mitte midagi – suhted niimoodi nii töösse kui ka isiklikku ellu. Sa ei suuda kuidagi vajalikk tasakaalu säilitada ja kõigud ühest äärmusest teise. Trauma oht!

AMBUR

Sul on raske teiste inimeste suhtes mõõdukust ja tasakaalu säilitada. Kipud end liiga palju peale suruma. Trauma oht.

KALJUKITS Võid tunda, et oled psühholoogilise surve all, nagu ootaks keegi sinult midagi, mida sa ei suuda talle anda.

VEEVALAJA Võtad suuri riske ja oled valmis kõik ühele kaardile panema. Teedel-tänavatel püüa olla maksimaalselt tähelepanelik, sest on trauma oht.

KALAD Tõmbad uusi nägusid aktiivselt ligi, mistõttu tutvuste loomine ei tohiks täna probleem olla. Hoidu agressiivsetest tüüpidest ja ära lase end provotseerida! Unega ei maksa koonerdada!

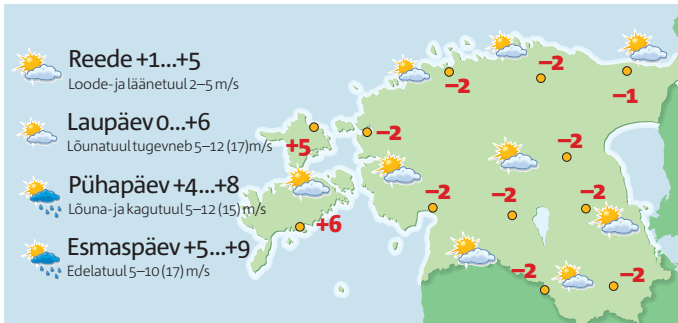
ILM

Reede +1...+5
Loode- ja läänetuul 2–5 m/s

Laupäev 0...+6
Lõunatuul tugevneb 5–12 (17) m/s

Pühapäev +4...+8
Lõuna- ja kagutuul 5–12 (15) m/s

Esmaspäev +5...+9
Edelatuul 5–10 (17) m/s

	VÄHE TÕÕD NOUDEV TULUS AMET KAALIUM	KOREO- GRAAF JOONES- TUSRIIST	KUULMIS- VOIMETU VALD VÕRUMAA	RIIK EUROOPAS VOLT	KASELOTTI ERTIAJAV AINE SUUSA- TREENER	KAEUUS- TUUVI LOCAL INTERNET REGISTRY	VAREM NÄITLEJA ... KLAS	REVOLVER TIITEL ETIOOPIAS	... HEYERDAHL GOLDWYN- MAYER
RISTUUS PÜHA TALITUS									
KLOOSTRI- ÜLEM AMPER- TUND									
AAS									
... LOTO									
MAL... MURDMAA BBC AUTOSARI "TOP ..."									
KELME									
PARADISEIST VALJAAETU									
KREEKA JUMLATE- SOO ESISA									
ININ									
SIENEMIS- AVA									
LAULJA ... ORAV									
TALLINNA END. NIIMI KULUNUD RIE									
PILL									
VIILKAAN JAAPANIS KYUSHU SAAREL									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

•• Direktor kutsus asetäitja: „Ma ju palusin teil riputada minu käskkiri niisugusesse kohta, et kõik seda kindlasti näeksid.“

„Just nii!“ vastab asetäitja. „Ja mul õnnestus see nii osavalt teie sekretäri tagumikule kleepida, et ta ise seda ei märganudki.“

•• Poeg isale: „Issi, vii mind loomaaeda!“

„Hästi, pojake. Niipea, kui aega saan, kohe viin.“

Isa leiabki vaba aja: „Tõuse üles, pojake! Lähme loomaaeda, mulle tundub, et ma lubasin seda sulle.“

„Aitäh, paps, aga loomaaeda

tahtsin ma minna 30 aastat tagasi, siis, kui ma sult seda palusin. Kui tahad, võid oma pojapoja loomaaeda viia, mul ei ole aega temaga minna...“

•• Määratud rõivastes ja alko- holist haisev joodik komberdab metroojaama trepist üles, silmad hirmu täis. Ühel naisel hakkab temast hale ja ta aitab joodiku trepist üles.

„Oh sa vaeseke!“ haletseb naine. „Mis sul viga on?“

„Sa peaksid nägema, mida ma selle kuli keldris just nägin!“ vastab mees pehmel keelel. „Tal on kõige suurem mängurong, mida ma elus näinud olen!“

SUDOKU Pappocom

Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

		3		6		4		1	
4				5		9			3
		7					5		
5									6
	2		3		6			8	
3									7
		1					3		
6				1		8			9
	9		4		5			7	

Eelmise mängu lahendus:

1	4	5	2	9	3	8	6	7
7	6	8	4	1	5	9	3	2
2	9	3	6	8	7	5	1	4
8	7	4	3	2	1	6	9	5
3	2	1	5	6	9	4	7	8
6	9	8	6	7	4	1	2	3
9	8	6	7	4	2	3	5	1
4	3	2	1	5	6	7	8	9
5	1	7	9	3	8	2	4	6

MEIE PLANEET : SÜGISMUUTUSED

Meie maailm
VÄIKE NÕID

Dilbert
SCOTT ADAMS

Loomapsühholoog: ka meie koertel esineb skisofreeniat

Intervjuu

Tiina Toomet

MTU Teie Loomakliiniku

Sageli jõuab probleemne koer spetsialisti juurde alles siis, kui ta on juba niipalju halba kogenud, et seda on raske parandada.

Kolleegid, kes vastavad eri lemmikloomaportalides loomaomanike küsimustele, on täheldanud, et praktiliselt pool loomaomanike mured on seotud lemmiku käitumisega. Seda võib seletada ühest küljest muu arstiabi kergema kättesaadavusega.

Teisest küljest tundub see viitavat olukorrale, kus abivajavaid loomi ja nende hädasolevaid omanikke on oluliselt rohkem kui veel mõne aasta eest. Kas see on tõesti nii ja kui, siis millest see tuleb, küsime doktor Kersti Sekseli käest, kes on juba üle kümne aasta töötanud probleemsete loomadega. Austraalias elav ja töötav psühholoog pidas läinud pühapäeval Tallinnas koerakasvatajatele loengu.

••Pidevalt kasvab nende inimeste arv, kes pöörduvad looma käitumisprobleemi tõttu loomakliinikusse, koerakuulaja või muu käitumisspetsialisti poole. Miks on see nii?

Inimesed ei mõista sageli loomi ja loomadel on vahel keeruline aru saada inimesest. Võib-olla vanasti, kui ei elatud nii tihedasti koos – koer oli rohkem õues, ketis –, ei tulnud see nii palju esile. Nüüd el-

Beljajev, muuseas Eestist pärit rebaste peal: kui vaatad välimust, siis sa ei tea, mis iseloomu sa saad. Ja kui aretad iseloomu põhjal, võid saada soovimatu välimuse.

Mina olen seisukohal, et peaks aretama iseloomu, kui mõelda koera funktsioonile olla inimese sõber ja kaaslane. Mis meil sest kasu on, et koer on ilus ja koheva sabaga, aga koos elada temaga ei saa. **••Pikka aega valitses arusaam, et koer on lihtsalt üks vähe tsiviliseeritud hunt ja nii teda peabki kohtlema. Perekonkond on kari, karjas peab olema juht ja hierarhia peab olema paigas. Kas need seisukohad on muutunud?**

Teadlased on kindlaks teinud, et hunt ei ole karjaloom ja ammugi ei ole koer karjaloom. Hundid ja koerad elavad perekonnas, kus ei ole kindlat hierarhiat ja karjajuhti. Liidriks on see, kel on sel hetkel rohkem potentsiaali. Mõni teab, kuidas jahti pidada, teine head joogi- või puhkekoha. Seetõttu ei ole vaja muretseda, et koer hakkab äkki meie liidrikohta himustama.

Näiteks agressiivne koer ei ole agressiivne mitte sellepärast, et ta tahab ise juhiks saada ja meile kohta kätte näidata, vaid ikkagi hirmu pärast. Ja see, et ta tunneb ülemäärast hirmu põhjendamatute asjade pärast, viitab sageli vaimuhaigusele. On aga selge, et koerad nagu inimesedki armastavad reegleid ja mida nõrgema närvisüsteemiga isend, seda enam ta reegleid vajab.

••Ometi on peresid, kus koer terroriseerib kui mitte kõiki, siis osa pereliikmeid. Kui ta on nii-öelda hull, siis miks ta osa pereliikmetega on ja osa-ga ei ole?

See nii-öelda hull saab kindlates raamidest paremini hakkama kui liiga vabas võimalusterikkas olukorras. Nii nagu vaimuhaige inimene võib hullumajas hästi toime tulla, eriti kui mõni autoriteet ütleb, kuidas ja mis. Vabas maailmas aga kaotab ta pea, sest ei suuda

otsustada. Psüühikahäirega koer käitub paremini või isegi normaalselt inimesega, kes on ise konkreetne ja kehtestab kindlad reeglid ning järgib neid. Ebakindla inimesega tunneb koergi ennast ebakindlalt ja näitab seda oma käitumises välja.

••Inimesed kardavad teha vigu. Kas on võimalik „normaalne” koer vale kasvatusega täiesti ära rikkuda?

On võimalik, aga selleks peab palju vaeva nägema. Uurimistega on tõestatud, et klas-

Paljude koerte elutee lõppeb käitumisprobleemide tõttu.

Fotod: Andres Putting, Ilmar Saabas

sikalises mõttes ärahellitatud koertel ei ole tavaliselt käitumisprobleeme. Hellitamise ja armastusega ei saa väga palju halba teha, küll aga sellega, et hellitamine ja armastus vaheldub kurjuse ja karistamisega. **••Aga kas kerge psüühikahäirega koera saab suhteliselt nor-**

maalsena hoida?

Saab, aga ainult kerge häire puhul. Ja see eeldab korda ehk reegleid ja kannatlikkust.

••Kuidas ma tean, kui endale kahe-kolmekuuse kutsika toon, kas ta on normaalne või kergelt hull?

Sinu loomaarst peab sellest aru saama.

••Kutsikate eelkool on koht, kus võib märgata esimesi ohumärke, et midagi on valesti. Siis valime õige kasvatameetodi. Rutiin ja rangus või pigem konkreetsus hoiab nii mõnegi kergelt vaimuhaige normaalse-

na. Aga riidlemine ja karistamine stiilis „paha koer!” soodustab haiguse arenemist. Samas võib terve ja tugeva närvisüsteemiga koer elada korrapäratut ja kaootilist elu, ilma et temaga midagi juhtuks.

Jah, nii ongi. Tänapäeval on kahjuks veel paljude riikides nii, et probleemne koer jõuab spetsialistini alles siis, kui ta on juba niipalju halba kogenud, et seda on raske parandada. Keegi pole varakult tähele pannud, et koer käitub imelikult. Või kui seda ongi märgatud, siis arvatakse, et küll kasvab välja või mis veel hullem: selle saab karistamisega välja kasvatada.

Varajane sotsialiseerimine, mida kutsikate eelkoolis tehakse, ongi tähtis, et koerad ja ka kassid ühiskonnas

On tõestatud, et ärahellitatud koertel ei ole tavaliselt käitumisprobleeme.

hakkama saaksid. Vanasti hoiti neid neljanda elukuuni isoleeritult ja siis loodeti, et saavad hakkama. Mõned said ja mõned mitte.

••See põhines ju hirmul, et läheb õue, jääb haigeks ja sureb ära.

Nüüd võiks selle hirmu kui mitte unustada, siis vähemalt tagaplaanile lükata. Koerte keskmine eluiga on üsna lühike, Austraalias näiteks ainult 3,5 aastat, kuna paljud pannakse käitumishäirete ilmnedes noorelt magama. Kui nii viisi vaadata, siis mis tapab rohkem: kas nakkus või puudulik sotsialiseerimine? Viimane kindlasti rohkem. On teada, et käitumishäirete pärast kaotab elu rohkem koeri kui nakkus-, ainevahetus- ja onkoloogiliste haiguste pärast kokku. See on mõtlemapanev hulk.

••Väga palju sellest, mida me rääkisime, ei tea isegi mitte loomaarstid, nagu mina. Saati siis inimene, kes võttis oma elu esimese koera ja kardab kogu aeg paaniliselt midagi vales-ti teha. Kust ta peaks kõike seda teadma?

Siin on palju tegureid, alates kasvatajate vastutusest. Aga ka meie, loomaarstid peame infot jagama nii palju kui võimalik. Olen üle 20 aasta esinenud Austraalias raadio ja televisiooni iganädalastes programmides. Ma näen, et sellest on kasu, kui inimesed saavad informatsiooni otse spetsialistilt. Internetist leiab tänapäeval palju infot, aga sageli ei tea, kas need väited põhinevad teadusel või keegi lihtsalt arvab nii ja nüüd levitab oma kogemust nagu lõplikku tõde. •

Austraalias on koera keskmine eluiga 3,5 aastat, nad hukatakse käitumise pärast.

vad lemmikloomad inimesega väga lähestikku, probleeme tekib rohkem ja neid ka märgatakse rohkem. Pärilikkus mängib oma rolli. On aretatud teatud omadustega loomi ja nüüd imestatakse: oi-oi, miks nad niisugused on.

••Kui palju olemas tõugusid aretusena ära rikkunud? Tahtsime ilusaid silmi ja kohevat saba, aga saime kingituseks pealekauba ka skisofreenia. Kas koertel seda üldse esineb? Koertel esineb skisofreeniat. Ja pärilikkus on tähtis. Ongi nii, nagu tõestas vene teadlane

Filmisari

Andres Laasik
toimetaja

ERAKORDNE

Suurim menu uuel iseseisvusajal

„Nimed marmortahvlil” on oma ligi 170 000 vaatajaga uue iseseisvusaja kõige menukam film, ületades vaadatavuse poolest teisi menukaid linataseid enam kui kaks korda. „Kui Elmo Nüganeniga koos filmistsenaariumit kirjutasin, oli minu üheks sihiks, et see film tooks rahva kinno,” meenutab filmi produtsent Kris Taska. „Kui ma seadsin sihiks 100 000 vaatajat, peeti seda absurdiks ja üks kinojuht lubas oma püksid ära süüa.”

Filmi ümbritses kogu tegemise ajal suur meedia tähelepanu. Suureks uudiseks läks ka eellugu, kus „Nimed marmortahvlil” tegijateks nimetati teist stsenaaristi ja lavastajat. Ent vaatajamenu ei tulene meediamullist, pigem püüdis meedia kuumat teemat käsitlemisest kasu lõigata.

Filmi soe vastuvõtt oli siiras. „Oli tavaseansse, kus rahvas tõsis filmi lõppedes püsti ja plakutas,” mäletab Taska. „Peamine on, et see film andis meie inimestele tähtsa emotsionaalse laengu, mida sellel ajahetkel vajasime. Ta täidab oma eesmärgi ka tänaseni, mida näitab see, et ta Postimehe „Eesti Film 100” küsitlusel taasiseseisvumise aja filmidest kindla esikoha võitis.”

Ekslikult on jäänud mulje, nagu oluaks „Nimed marmortahvlil” üksnes kodumaine kassafilm. Tegelikult nautis ta kopsakat rahvusvahelist menu. Film jõudis Kopenhaageni ja Montreali festivalile ning Itaaliasse Taormina festivalile. Väga tähtis ja täpne oli filmi näitamine Portugalis Setúbal linnakeses peetud Festoia festivalil, kus „Nimed marmortahvlil” jõudis koguni võistlusprogrammi. Festoial kandideeris „Nimed marmortahvlil” Kuldsel Delfiini auhinnale, mis on igati lugupeetud autasu.

Film jõudis ka kahele Venemaa festivalile, mis kummutab väited, nagu oleks teos venevastane. Anapa Kinošokil sai ta žürii eriauhinna. Filmi on näidanud paljude riikide, sealhulgas ka Hiina ja Jaapani telekanalid. Tahame me seda või mitte, tegemist on Eesti visiitkaardiga.

KOLMEKÜMNES FILM

„Nimed marmortahvlil”

- **Albert Kivika** romaani järgi
- **Stsenaaristid:** Elmo Nüganen ja Kris Taska
- **Lavastaja:** Elmo Nüganen
- **Operaator:** Sergei Astahhov
- **Kunstnik:** Kalju Kivi
- **Helilooja:** Margo Kõlar
- **Produtsent:** Kris Taska
- **Osades:** Priit Võigemast, Alo Kõrve, Ele Kõre, Peter Franzen, Anti Reinthal, Indrek Sammul, Karol Kuntsel, Ott Aardam
- **Esilinastus** Tallinnas 30.oktoobril 2002

Eesti filmiklassika

●● Sarja kolmekümnnes film „Nimed marmortahvlil” on homsest müügil hästivarustatud müügikohtades hinnaga 4,99 eurot.

Nimed marmortahvlil isamaalistele poistele

Albert Kivika „Nimed marmortahvlil” on raamat, mis räägib ajaloost. Kõigepealt muidugi Vabadussõjast. Ent teisalt ka Konstantin Pätsi pehme diktatuuraja lõpuotsast, kus maad võtvale isamaalisele vaimustusele otsiti toetuspinda Vabadussõja võitudest.

Kivika tähtsaima teose andis 1936. aastal Tartus välja Eesti Kirjastuse Kooperatiiv, enne seda oli romaani teine osa jooksanud järjejutuna ajalehes Uus Eesti. Aasta hiljem ilmutas Alice Kuperjanov oma abikaasast Juliusel raamatu, mis leidis ühiskonnas laialdast positiivset vastuvõttu ja kinnistas Vabadussõja võitlejate vapra juhi kuju. Selleks ajaks tegutses Eestis juba riiklik propaganda talitus, mille üks tegevussuund oli suunata kauneid kunste isamaaliste mõtete radadele. Kui sellesuunalist riiklikku tegevust on nimetatud kodukootuks ja tulemusi poolikuks, saab siiski rääkida poliitilisest tahtest. Selle tahte ellukutsuja autasustas 1937. aastal Albert Kivikat romaani „Nimed marmortahvlil” eest riigivanema auhinnaga.

Asi polnud sugugi ainult võimu soosingus, ka ühiskondlik pinnas oli soodne. Veebruaris 1939 lavastas Ants Lauter „Nimed marmortahvlil” Estonia teatris. Septembris tuli sama tükk välja Vanemuises, Endlas ja Võru Kandles. Pätsi ajastu noorte inimeste mälestustes on nimetatud, et „Nimesid marmortahvlil” lavastati ka koolides. Koolipoisid mängisid isuga noormehi, kes hulljulgelt Vabadussõtta tormasid.

Täie rauaga tehtud

Uue iseseisvusaja alguses tõi Kivika romaani dramatiseeringu pealkirja all „In corpore” Vanemuises lavale Ago-Endrik Kerge. Film „Nimed marmortahvlil” oli päevakorras juba 1990-ndatel, võimaliku režissöörina mainiti Arvo Krusementi ja stsenaariumi kirjutas Arvo Valton. Ent selle filmi tegemiseks soodne aeg jõudis kätte kümnendivahetusel. „Mõte teha „Nimed marmortahvlil” oli juba siis filmiringkonnas õhus, kui mina veel filmitegemisele üsna vähe mõtlesin, sest tegelesin Kanal 2 juhtimisega,” ütleb Kris Taska. „Minule rääkis esimesena Riina Sildos, et sellist filmi peaks tegema ja soovitakse näha. Ilmselt oleks võinud olla ka mõni muu lugu Vabadussõjast. Aga „Nimed marmortahvlil” oli raamatuna sümbol,

1- Hetk võtetelt: filmi osalised harjutavad Meegomäel vintpüssist laskmist.

2- Lavastaja Elmo Nüganen võtab endale tähtsa ohvitseri rolli – see traditsiooni pärineb Ants Lauteri aegadest.

Fotod: Raigo Pajula/EPL-i arhiiv, Rauno Volmar

Nõukogude aja keelatud kirjanduse number üks.”

Täie hooga läks projekt käima siis, kui Kris Taska ühendas jõud Elmo Nüganeniga. Kirjaniku pojalt ja pärijalt Tõive Kivikalt õnnestus saada romaani ekraniseerimise õigus.

Filmi tegemiseks kulus väidetavalt 24 miljonit krooni, millest 11 miljonit tuli ühel või teisel viisil avalikust sektorist. Sellised kulud pole ka ime, sest tegemist on kolmanda täie rauaga tehtud Eesti sõjafilmiga pärast „Noori kotkaid” ja „Inimesi sõdurisinelis”. „Varem tehtud sõjafilmi de peale mina ei mõelnud,”

tunnistab Taska. „Kuid pärast „Nimed marmortahvlil” tegemist pidasin oma kohuseks „Noorte kotkaste” restaureerimisele kaasa aidata.”

Film räägib poistest, kes selles sõjas hukkusid, kuid on omal moel seotud ka klikaajaga, mil Kivika romaan sündis. Enne lõputitretid tegijate nime dega ilmub gümnaasiumiklassi tundeliselt kujutavasse kaadrisse kiri, et Eesti alistus 1940. aastal ühegi pauguta. See kiri on isamaavaimustust tulvil noormeeste loo jätk ja annab märku lihtsast tõest, et isamaalisi tundeid on vabaduse säilitamiseks vaja, kuid ainult neist ei piisa. ●

Film oli päevakorras juba 1990-ndatel, kuid soodne aeg jõudis kätte hiljem.

LEHT + DVD

ISSN 1406-0779

●●● **Eesti Päevaleht**

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee **Eesti uudised** 680 4400, **kohalikud uudised** 322 3487, **välisuudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500. **EPL Online** www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT

ISSN 1406-8869